

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

PROGRAM BÜTÇE REHBERİ

(Program Sınıflandırması ve
Performans Bilgisi)

Ocak 2020

İÇİNDEKİLER

TANIMLAR	ii
KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1
I- REHBERİN AMACI VE KAPSAMI	3
II- PROGRAM BÜTÇE	5
2.1. Program Sınıflandırması	10
2.1.1. Program	10
2.1.1.1. Programların Belirlenmesinde Esas Alınacak İlkeler	10
2.1.1.2. Ortak Programlar	12
2.1.1.3. Program Sorumlusu	13
2.1.2. Alt Program	16
2.1.3. Faaliyet	17
2.1.3.1. Alt Faaliyet	18
2.2. Program Gerekçesi	20
2.2.1. Program Performans Bilgisi	21
2.2.1.1. Program Amacı	24
2.2.1.2. Anahtar Göstergeler	24
2.2.1.3. Alt Program Hedefleri	26
2.2.1.4. Performans Göstergeleri	28
2.2.1.5. Yükseköğretim Hizmetleri Programı Program Gerekçesi	31
2.2.2. Programın Gelişimi	32
2.3. Program Maliyeti - Program Ödenek İhtiyacı	32
2.3.1. Program Maliyeti	32
2.3.1.1. Faaliyetlerin Maliyetlendirilmesi	33
2.3.2. Yönetim ve Destek Programı	37
2.3.3. Program Dışı Giderler	39
III- PROGRAM BÜTÇE VE POLİTİKA BELGELERİ İLİŞKİSİ, PROGRAM BÜTÇEYE GEÇİŞ SÜRECİ	43
3.1. Program Bütçe ile Üst Politika Belgeleri İlişkisi	44
3.2. Program Bütçe ile Stratejik Plan ve Performans Programı İlişkisi	45
3.2.1. 2020 Yılı İdare Performans Programlarının Şekli	47
3.2.2. Yükseköğretim Kurumları Alt Programlarına İlişkin Performans Bilgisi	54
3.3. Program Bütçeye Geçiş Süreci ve Sorumluluklar	55
3.3.1. Program Sınıflandırması Belirleme Süreci	55
3.3.2. Program Bütçe - İdare Performans Programı İlişkisi	56
EKLER	58

TANIMLAR

Alt Program: Program sınıflandırmasının “program” ile “faaliyet” seviyeleri arasında yer alan, programın sonuçlarına ulaşmak amacıyla bir araya getirilen birbiriyle uyumlu faaliyetler grubudur.

Alt Program Hedefi: Alt program ile ulaşılması öngörülen çıktı ve sonuçların nitelik ve nicelik olarak ifadesidir.

Anahtar Gösterge: Bir program kapsamında sunulan hizmetlerdeki ilerleme hakkında ulusal ve uluslararası düzeyde bilgi veren ve karşılaştırma yapmaya imkân sağlayan temel nitelikteki göstergedir.

Çıktı: Belirli bir miktarda girdi kullanılarak program, alt program ve faaliyetler kapsamında yürütülen iş, işlem ve süreçler sonucunda üretilen ürünler ve sunulan hizmetlerdir.

Dışsal Faktörler: İdarenin kendi kontrolünde olmayan fakat ulaşmak istediği amaç ve hedefleri etkileyebilen ekonomik, sosyal, demografik, çevresel ve diğer etkililerdir.

Doğrudan Maliyet: Belirli bir program, alt program ve faaliyet ile ilişkisi büyük ölçüde saptanabilen ve sadece bir program, alt program ve faaliyete katkı sağlayan maliyetlerdir.

Dolaylı Maliyet: Program, alt program ve faaliyetler kapsamında, iki veya daha fazla çıktının üretilmesi amacıyla birlikte veya ortak olarak kullanılan ancak üretilen her bir çıktıyla ilişkisi tam olarak belirlenemeyen maliyetlerdir.

Etki: Bir politika, program veya faaliyetin doğrudan veya dolaylı, istenilen veya istenmeyen uzun vadeli sonuçlarıdır.

Etkililik: Programların beklenen hedeflerini veya sonuçlarını başarma derecesidir.

Etkinlik: Bir faaliyetin girdileri dikkate alındığında, çıktı veya sonuçlarının maksimize edildiği durumdur. Bir program veya bir faaliyet aracılığıyla üretilen ürün ve hizmetler ile bunların üretilmesinde kullanılan kaynaklar *karşılaştırılır* ve çıktının birim maliyeti ile ölçülür.

Ekonomiklik: Bir faaliyetin planlanan sonuç ve çıktıları başarmak üzere kullanılan kaynakların maliyetinin minimize edildiği durumdur. Mali, fiziki kaynaklar ve insan kaynaklarının uygun zamanda, en düşük maliyetle ve uygun nitelikte elde edilmesidir.

Faaliyet: Kamu kaynağı kullanmak suretiyle belirli bir ürün ya da hizmetin sunulması amacıyla, planlama aşamasından üretim ve hedef kitleye sunum aşamasına kadar gerçekleştirilen iş, işlem ve süreçler bütünüdür.

Fonksiyonel Sınıflandırma: Harcamaların devlet faaliyetlerinin türüne göre sınıflandırılmasıdır. Fonksiyonel sınıflandırma, Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan standart Hükümet Fonksiyonlarının Sınıflandırılması (Classification of Functions of the Government- COFOG) Sistemi ile Ulusal Hesaplar Sistemi (System of National Accounts-SNA) metodolojisiyle uyumlu olarak uluslararası karşılaştırmaların kolaylaştırılmasını amaçlar.

Girdi: Ürün ve hizmetlerin üretimi ve sunumu sürecinde kullanılan her türlü beşeri, fiziki ve mali kaynağı ifade eder.

Harcama Önceliği: Kamu kaynaklarının, topluma ve ekonomiye en yüksek faydayı sağlayan alanlara/programlara tahsis edilmesidir.

Hedef Kitle: Üretilen ürün ve sunulan hizmetlerden yararlanması beklenen toplumsal kesimdir.

İzleme ve Değerlendirme: İzleme; devam etmekte olan bir program veya faaliyetle ilgili olarak yönetime ve paydaşlara, hedeflere ulaşma ve ilerleme düzeyi ile tahsis edilen kaynakların kullanımına ilişkin bilgi sağlamak üzere, belirlenen göstergelere yönelik sistematik ve düzenli veri toplama ve analiz etme sürecidir. Değerlendirme; devam etmekte olan veya tamamlanmış bir program veya faaliyetin tasarımı, uygulanması ve sonuçları açısından sistematik ve objektif olarak analiz edilmesidir.

Maliyet: Bir program veya faaliyet kapsamındaki ürün ve hizmetlerin sunulması için kullanılan girdilerin fiyatı veya nakit değeridir.

Ortak Program: Ortak bir amaca veya sonuca yönelik olarak farklı idareler tarafından üretilen benzer ya da farklı mahiyetteki ürün ve hizmetler grubudur.

Performans Bilgisi: Karar alma süreçlerini desteklemek ve hesap verebilirliği sağlamak üzere üretilen, bütçeleme süreçlerinde sistematik olarak kullanılan, programın çıktı-sonuçlarına ilişkin veri ve bilgilerdir.

Performans Göstergesi: Alt programın etkinliği ve etkililiğine ilişkin bilgi sağlayan, alt program kapsamında yer alan hizmetlerdeki ilerlemeyi ölçmek, performansı değerlendirmek veya hizmetlerle ilgili değişimleri yansıtmak üzere kullanılan nicel ölçütlerdir.

Program: Kamu idarelerinin temel görev ve sorumlulukları esas alınarak kaynak tahsis edilen, birbiriyle uyumlu ve anlamlı şekilde bir araya getirilmiş faaliyetler grubudur.

Program Amacı: Toplumsal beklenti ve ihtiyaçları karşılamak üzere üst politika belgelerinde belirlenen hedef ve öncelikler esas alınarak *program kapsamında sunulan hizmetler yoluyla* ulaşılmak istenen sonuçlardır.

Program Bütçe: Harcamaların program sınıflandırmasına göre tasnif edildiği, harcama önceliği geliştirme konusunda karar alıcılara kamu hizmet sunumu performansına ilişkin bilgilerin sağlandığı ve bu bilgilerin kaynak tahsisi sürecinde sistematik olarak kullanıldığı bir bütçeleme sistemidir.

Program Dışı Giderler: Bütçesinde yer aldığı idarenin programlarıyla ilgili olmadığı halde merkezi yönetim bütçesi kapsamında yer alan diğer idarelere aktararak veya tahakkuk ettirilerek kullanılan kaynakların, kaynağı gönderen idarenin bütçesinde gösterilmesini sağlayan ve bu idarenin programlarının maliyeti ile ilişkilendirilemeyen giderlerdir.

Program Gereçesi: Programın amacı ve anahtar göstergelerini, alt program hedefleri ve performans göstergeleri ile programın gelişimini içeren; program, alt program ve faaliyetlere kaynak tahsis edilmesinin sebebini açıklayan çerçevenin bütünüdür.

Program Sınıflandırması: Program kapsamında üretilen ürün ve sunulan hizmetlerin alt kategoriler şeklinde gruplandırılması suretiyle oluşturulan sınıflandırmadır.

Sonuç: Kamu hizmetlerinin bireyler, toplum veya fiziksel çevre üzerindeki etkileridir.

Üst Politika Belgeleri: Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program, Orta Vadeli Mali Plan, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, sektörel, bölgesel ve tematik strateji belgelerini ifade eder.

Verimlilik: Kamu idarelerince üretilen mal ve hizmetler ile kullanılan girdiler arasındaki oranı ifade eder.

Yönetim ve Destek Programı: İdarenin tüm program ve faaliyetlerine destek sağlayan, kurumsal ve yönetsel ihtiyaçların karşılanması için yapılması zorunlu olan giderlerin yer aldığı programdır.

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BM: Birleşmiş Milletler

COFOG: BM Hükümet Fonksiyonlarının Sınıflandırılması

KOBİ: Küçük ve Orta Ölçekli İşletme

KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

MYO: Meslek Yüksek Okulu

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

OSB: Organize Sanayi Bölgesi

PPBS: Planlama Programlama Bütçeleme Sistemi

SNA: BM Ulusal Hesaplar Sistemi

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YİKOB: Yatırım İzleme ve Kordinasyon Başkanlığı

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

Uluslararası alanda gelişen sonuç odaklı yönetim ve bütçeleme yaklaşımı ülkemizde de kamu mali yönetimi reformları çerçevesinde ele alınmış ve 2003 yılında kabul edilen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunuyla birlikte; kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanımı, mali saydamlık ve hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde performans esaslı bütçe sistemi benimsenmiştir. Söz konusu bütçe sistemiyle, plan ve programlarla belirlenen amaç, hedef ve öncelikler ile bütçelerde tahsis edilen kaynakların kullanımı sonucunda elde edilen çıktı ve sonuçların ilişkilendirilmesi; sonuç odaklı bir mali yönetim anlayışının geliştirilmesi, böylece mali saydamlık ve hesap verebilirliğin güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Performans esaslı bütçe sisteminin temel unsurları olarak stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporları öngörülmüş, sistem 2008 yılından itibaren genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda kamu idarelerince üst politika belgelerinde belirlenen hedef ve öncelikler ile uyumlu olarak beş yıllık stratejik planlar, stratejik planlar ile bütçeler arasında bağ kuran yıllık performans programları hazırlanmakta, kamuoyu ile paylaşılmakta ve uygulama sonuçları her yıl faaliyet raporları ile açıklanmaktadır. Böylece kamu kaynaklarının daha etkili kullanımı ile saydamlık ve hesap verebilirlik ilkelerini esas alan, kamu idarelerinde yönetsel sorumluluğa dayalı bir bütçeleme ve raporlama mekanizması oluşturulmaya çalışılmıştır. Performans esaslı bütçe uygulamaları, kamu idarelerinde orta ve uzun vadeli planlama anlayışının geliştirilmesine, performans yönetim kültürünün oluşturulmasına ve bu alanda kurumsal kapasitenin gelişimine katkıda bulunarak kamu mali yönetim sistemimizde önemli kazanımlar elde edilmesini sağlamıştır.

Diğer taraftan 2000'li yılların başından itibaren bütçeler uluslararası standartlara uygun olarak geliştirilen analitik bütçe sınıflandırmasına göre hazırlanmaya başlanmıştır. Analitik bütçe sınıflandırmasına göre belirlenen mevcut bütçe tertip yapısında idari teşkilatlanma, devlet fonksiyonları, finansman kaynağı ile girdi türleri gösterilmektedir. Analitik bütçe sınıflandırması uluslararası standartlarda istatistik üretilmesine ve kıyaslamaya imkân sağlamakla birlikte bu sınıflandırma bir bütçeleme sistemi değildir.

5018 sayılı Kanunla getirilen performans esaslı bütçeleme uygulamalarıyla analitik bütçe

sınıflandırması birlikte değerlendirildiğinde; üst politika belgelerinde belirlenen amaç ve hedefler ile analitik bütçe sınıflandırmasına göre hazırlanan bütçeler arasında yeterli düzeyde ilişki kurulamadığı, stratejik planlar ve performans programları yoluyla üretilen performans bilgisinin bütçeleme ve karar alma süreçlerine dâhil edilemediği görülmektedir. Kaynak tahsisi kararlarında çoğunlukla girdilere odaklanması nedeniyle performans esaslı bütçeleme tam olarak uygulanamamış, bütçe sistemi klasik bütçe yaklaşımına benzer özellikler göstermeye devam etmiştir.

Bu çerçevede performans esaslı bütçe uygulamaları yoluyla elde edilen kazanımlardan da faydalanılarak mali yönetim reformlarına devam edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda performans esaslı bütçelemenin daha etkin bir şekilde uygulanması için performans bilgileri ile bütçede tahsis edilen kaynaklar arasında bağ kuran bir program bütçe yaklaşımının geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

I- REHBERİN AMACI VE KAPSAMI

Bu Rehberde benimsenen model ile performans esaslı bütçe sisteminin daha etkin bir şekilde uygulanabilmesi için harcama önceliklerinin geliştirilmesine katkı sağlayan program bütçe yaklaşımı mevcut bütçe yapısına dâhil edilmektedir. Rehberde öngörülen modelde, performans esaslı bütçe sistemi program bütçe sistemi ile ikame edilmemekte, bu iki yaklaşım bütünleştirilmektedir.

Bu kapsamda program bütçe sistemine geçilerek;

- Bütçe sistemi ve bütçe sınıflandırmasının; kamu kaynaklarıyla kamu hizmetleri arasında bağ kurulması ve harcama önceliği geliştirilmesine uygun hale getirilmesi,
- Bütçenin girdilerden ziyade çıktı ve sonuç odaklı bir yaklaşımla hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi,
- Performans esaslı bütçe uygulamaları ile üretilen performans bilgisinin karar alma süreçlerini destekleyecek şekilde bütçe süreçlerine dâhil edilmesi,
- Üst politika belgeleri ile bütçe arasında dil ve kavram birliğinin oluşturulması, bütçenin üst politika belgeleri ve idarelerin politika dokümanlarıyla bütünleşik hale getirilmesi,
- Bütçenin daha sade, anlaşılır ve değerlendirilebilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır.

Bu Rehberde öngörülen model, program bütçe yapı ve araçlarının mevcut bütçe sistemimizle bütünleştirilmesi amacıyla uluslararası uygulamalar, geçmiş uygulamalardan edinilen tecrübeler, ülkemizin mali yönetim yapısı, idari teşkilatlanması ve ihtiyaçları ile ilgili mevzuat da göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir.

Program bütçe yaklaşımının; program sınıflandırması ve performans bilgisinin geliştirilmesi, bütçe hazırlık ve uygulama süreçlerinin program bütçe yaklaşımına uygun olarak tasarlanması, program maliyetlendirme yönteminin geliştirilmesi ve program izleme ve değerlendirme sürecinin belirlenmesi şeklinde kademeli olarak hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Bu Rehber program sınıflandırmasının geliştirilmesi, bütçe tertip yapısıyla ilişkilendirilmesi, programlara ilişkin performans bilgisinin üretilmesi ve geçiş sürecine ilişkin hususları içermektedir. Program maliyetlendirme ile izleme ve değerlendirme süreçlerine ise ilerleyen dönemlerde program bütçenin uygulanmasına yönelik ayrıntıların düzenleneceği ilgili rehberlerde yer verilecektir.

Bu Rehberde yapılacak değişiklik ve güncellemelere italik yazım kullanılarak yer verilecek ve bu sayede ilgililerin rehberin gelişimini daha kolay takip etme imkanı olacaktır.

Program bütçe sisteminin uygulanmasına öncelikle merkezi yönetim kapsamındaki

kamu idarelerinde başlanacaktır. Takip eden süreçte, söz konusu yaklaşımın genel yönetim kapsamındaki diğer kamu idarelerini de içerecek şekilde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

II- PROGRAM BÜTÇE

Program bütçe; harcamaların program sınıflandırmasına göre tasnif edildiği, harcama önceliği geliştirme konusunda karar alıcılara kamu hizmet sunumu performansına ilişkin bilgilerin sağlandığı ve bu bilgilerin kaynak tahsisi sürecinde sistematik olarak kullanıldığı bir bütçeleme sistemidir.

Program bütçenin temel amacı; sınırlı kaynakların, topluma en yüksek faydayı sağlayacak programlara tahsis edilmesini ifade eden harcama önceliğinin geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Program bütçe sistemi, alternatif programların fayda ve maliyetlerine ilişkin bilgi sağlayarak harcama önceliklerine ilişkin seçenekler konusunda karar almayı kolaylaştırır. Bunun yanı sıra program bütçe kaynak tahsis kararlarında performans bilgisinin kullanımıyla hizmetlerin etkinliği ve etkililiğinin artırılması konusunda idareleri teşvik eder.

Bu açıdan program bütçenin temel gereklilikleri arasında;

- Harcamaların programlar itibarıyla sınıflandırılması,
 - Programların belirli politika amaç ve hedefleriyle ilişkilendirilmesi,
 - Programlarla ilgili ve nitelikli performans bilgisinin üretilmesi, bütçeleme süreçlerinde kullanılması, sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi
- yer almaktadır.

Klasik bütçelemede, kamu idarelerinin harcamalarının yıldan yıla artırılması eğilimi görülmekte ve girdilere odaklanılmaktadır. Program bütçe ise harcamaları girdi türlerinden (maaşlar, mal ve malzeme vb.) ziyade hizmet ve hedef türleri itibarıyla sınıflandırmakta, çıktı ve sonuçlara odaklanmaktadır. Bu kapsamda topluma yönelik belirli sonuçların başarılmasına ne kadar kaynak ayrıldığını göstermesi nedeniyle program bütçe, performans bütçeleme için güçlü bir araçtır. Bu durum bütçe karar alıcılarına programların fayda ve etkinliğini maliyetlerine göre değerlendirme imkânı sağlar.

2.1. Program Sınıflandırması

Kamu harcamaları; idari birimler, kamu hizmetlerinin işlevleri, kullanılan kaynağın türü, coğrafi bölgeler ve girdi türleri gibi farklı unsurları içerecek şekilde sınıflandırılabilir. Harcamaların sınıflandırılmasında, benimsenen bütçeleme yaklaşımı belirleyici

olmaktadır. Bu kapsamda klasik bütçeleme; kullanılan kaynakların, girdilerin ve idari birimlerin sınıflandırılmasına odaklanmakta iken politika oluşturma ve kaynakların etkin dağılımına yönelik bütçeleme anlayışı harcamaların fonksiyonlar ve programlar itibarıyla sınıflandırılmasını esas almaktadır. Program sınıflandırması bütçe ve harcamaların, hükümet faaliyetlerinin tamamını kapsayacak şekilde oluşturulan program yapısına göre sınıflandırılmasıdır. Bu sınıflandırma program bütçelemeyi uygulayan ülkelerde bütçe hazırlık ve uygulama sürecinde kullanılan temel sınıflandırma olup kurumsal ve ekonomik sınıflandırma gibi diğer sınıflandırmalar ile birlikte kullanılmaktadır.

Program sınıflandırması politika öncelikleri ile kamu hizmetlerinin çıktı ve sonuçları arasında bağlantı kurmak, bütçe karar süreçlerini desteklemek ve bütçe kaynak tahsisinin harcama önceliklerine göre yapılmasını sağlamak üzere geliştirilmiştir. Uluslararası uygulamalar dikkate alındığında program sınıflandırması, standart bir sınıflandırma olmayıp ülkelere özgü geliştirilen, bütçeleme sürecinde kaynak tahsisi önceliklerine göre şekillenen çıktı-sonuç odaklı bir sınıflandırma anlayışıdır.

Program sınıflandırması, program kapsamında üretilen ürün ve sunulan hizmetlerin alt kategoriler şeklinde gruplandırılması suretiyle oluşturulan sınıflandırmadır.

Program sınıflandırmasına;

- Yönetim fonksiyonunun bütçeler aracılığıyla desteklenmesinin sağlanması,
- İş, işlem ve süreçlerin programın amaç ve hedefleri doğrultusunda yönlendirilmesi,
- Farklı programlar arasında harcama önceliklerinin belirlenmesi

amacıyla ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu Rehber çerçevesinde program sınıflandırması, bütçe kaynaklarının yönetimi açısından "Program - Alt Program - Faaliyet" şeklinde üç düzeyden oluşmaktadır.

Analitik bütçe sınıflandırmasına göre oluşturulan mevcut bütçe tertip yapısı; kamu hizmetlerinin hangi idare ve birimler tarafından yürütüldüğünü gösteren kurumsal sınıflandırma, harcamaların temel işlevlerine göre gruplandırıldığı fonksiyonel sınıflandırma, harcamaların hangi kaynakla finanse edildiğini gösteren finansman tipi sınıflandırma ve girdi türlerini gösteren ekonomik sınıflandırmadan oluşmaktadır.

Program bütçe sisteminde bütçenin program sınıflandırmasına göre şekillenmesi gerektiğinden program sınıflandırması, tertip yapısının ilk bölümünü oluşturacak şekilde

mevcut yapıya dâhil edilmiştir. Böylece kaynakların doğrudan programlara tahsis edilmesi, bu düzeyde izlenmesi ve değerlendirilmesi mümkün olabilecektir. Ayrıca hâlihazırda elde edilen istatistiki verilerin üretilmesine devam edilmesi ve geçmiş istatistiki verilerle karşılaştırma yapılmasına imkân sağlanması amacıyla mevcut sınıflandırma türlerinin kullanılmasına devam edilecektir.

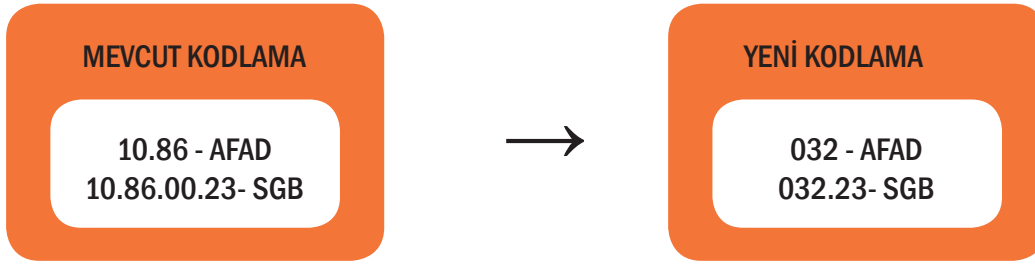
Diğer taraftan program sınıflandırmasının mevcut tertip yapısına dâhil edilmesi sonucunda artan sınıflandırma bölümlerinin sadeleşmesinin sağlanması, idarelerin bütçeye yönelik yönetsel ihtiyaçlarının karşılanması ve ödenek kontrolünün sağlanması bakımından kurumsal, fonksiyonel, finansman tipi ve ekonomik sınıflandırma türlerinde bazı düzenlemeler yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Söz konusu değişiklikler e-bütçe sistemine yansıtılarak önceki dönemlerde var olan kodlara ilişkin verilerin bütçe hazırlık dönemlerinde kullanılmasına imkân sağlanmıştır. Bu bakımdan idarelerin e-bütçe sisteminde kodlarda yapılan değişikliklere ilişkin herhangi bir işlem yapmalarına gerek bulunmamaktadır. Bu düzenlemeler 2021 yılı bütçe kanunu ile uygulamaya konulacak olup 2020 yılı bütçe kanununda yer alan sınıflandırma düzeylerinde herhangi bir değişiklik yapılmayacaktır. 2021 yılı bütçesinin hazırlık döneminde uygulanması öngörülen düzenlemelerin ayrıntılarına aşağıda yer verilmektedir.

Kurumsal Sınıflandırma

Kurumsal sınıflandırmada, yönetim yetkisi temel kriter olarak kabul edilmiş olup bu sınıflandırmayla siyasi ve idari sorumluluk bütçede gösterilmektedir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte yeni bir kamu yönetimi modeline geçilmiş ve kamu idareleri yeniden teşkilatlandırılmıştır. Bu yeni yönetim yapısına uygun olarak mevcut uygulamada dört düzeyli olan sınıflandırma, iki düzeyli hale getirilerek sadeleştirilmiştir. İlk düzey 5018 sayılı Kanuna ekli cetvellerde yer alan idareleri, ikinci düzey ise bu idarelerin hizmet birimlerini göstermektedir.

Ayrıca daha önce genel bütçe kapsamındaki bakanlıklara bağlı kuruluşların ilgili bakanlığın koduna bağlanması uygulamasından vazgeçilerek her idare için ilk düzeyde bağımsız bir kod belirlenmesi yöntemi tercih edilmiştir. Bu sayede yeniden teşkilatlanma sürecinde bir idarenin bağlı olduğu Bakanlığın değişmesi nedeniyle kurumsal sınıflandırmada yapılmak zorunda kalınan kod değişikliklerine gerek kalmayacaktır. Böylece ilerleyen dönemlerde

verilerin izlenmesinde devamlılık sağlanacaktır.

5018 sayılı Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir.” hükmü uyarınca kurumsal sınıflandırma yapısı, harcama yetkilisinin tespitinde belirleyici olmaktadır. Kurumsal sınıflandırmada yapılan düzenleme harcama yetkilisinin belirlenmesi hususunda herhangi bir değişikliğe neden olmamakta, bu açıdan mevcut uygulama devam etmektedir.

Kurumsal sınıflandırmada yapılan değişiklikler ile kurumsal kod anahtarı ve kurumsal kod listelerine 2021 yılı Bütçe Hazırlama Rehberinde yer verilecektir.

Fonksiyonel Sınıflandırma

Fonksiyonel sınıflandırma, devlet faaliyetlerinin türünü göstermektedir. Devlet faaliyetlerinin ve bu faaliyetlere yönelik harcamaların izlenmesi ve uluslararası karşılaştırma imkânı elde edilmesi, fonksiyonel sınıflandırma ile mümkün olabilmektedir.

Fonksiyonel sınıflandırma, kamu hizmetlerinin genel bir kategorisi olması nedeniyle program sınıflandırmasıyla karıştırılmaktadır. Fonksiyonel sınıflandırma, program sınıflandırmasından aşağıda yer verilen hususlar açısından farklılaşmaktadır.

Fonksiyonel sınıflandırma;

- Kaynak tahsisi amacıyla değil harcamaların sınıflandırılması amacıyla geliştirilmiştir,
- Devlet tarafından yapılan işlerin türlerine odaklanmakta ve kamu hizmetlerinin

genel kabul görmüş temel kategorilerini yansıtmaktadır.

Program bütçe sisteminde, istatistiki veri üretme kabiliyetinin korunması ve geçmişe yönelik veri kaybının engellenmesi hususları dikkate alınarak fonksiyonel sınıflandırma düzeyleri korunmakla birlikte bütçe kanununda gösterilmeyecektir.

Bütçeler TBMM tarafından fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyi itibarıyla oylanırken Anayasanın 161 inci maddesinin altıncı fıkrasında yapılan değişiklik sonrasında önceki yıllardan farklı olarak idare düzeyinde oylanmaktadır. Bu çerçevede 2019 Yılı Merkezi

Yönetim Bütçe Kanun Teklifine ilişkin TBMM’de yapılan oylamalar idare bütçe toplamları üzerinden yapılmıştır.

Bu kapsamda söz konusu sınıflandırma tertip yapısından çıkarılacak, bilgi sistemleri üzerinden izlenecektir. Bu çerçevede her bir faaliyet (alt faaliyet düzeyinde) fonksiyonel sınıflandırmanın üçüncü düzeyiyle eşleştirilmiştir. Yapılan eşleştirmelere bütçe hazırlama rehberinde yer verilecek olup idareler tarafından herhangi bir değişiklik talep edilmesi veya yeni bir faaliyet tanımlanması halinde söz konusu değişiklik ve tanımlamalar e-bütçe sisteminde yapılabilecektir.

Fonksiyonel sınıflandırma listelerine ve bu sınıflandırmaya ilişkin açıklamalara Bütçe Hazırlama Rehberinin ilgili bölümlerinde yer verilmeye devam edilecektir.

Finansman Tipi Sınıflandırma

Hâlihazırda uygulanmakta olan ve harcamaların kaynağını gösteren finansman tipi sınıflandırma tek düzeyli ve tek haneli bir yapıdadır. Ancak program sınıflandırmasının tertip düzeyine dâhil edilmesi ve fonksiyonel sınıflandırmanın tertip düzeyinden çıkarılması neticesinde ödenek kontrolüne ilişkin süreçlerin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesini ve ilerleyen dönemlerde program bütçe kapsamındaki idare türlerinin artırılabilir olması nedeniyle ihtiyaç duyulacak ilave kodların teminini sağlamak üzere söz konusu sınıflandırmanın iki haneye çıkarılması yoluna gidilmiştir. Böylece niteliği gereği harcamanın kaynağını gösteren üniversite öz gelirlerinden yapılan harcamalar ile ilerleyen dönemlerde bütçeyle ilişkisi daha açık bir şekilde gösterilmek istenen özel hesap, fon ve döner sermaye kaynaklarının sınıflandırmaya dâhil edilmesi sağlanmıştır. Ayrıca idareler tarafından YİKOB’lara aktarılarak kullanılan kaynaklar da bir sonraki yıla devretme özelliği dikkate alınarak finansman tipi sınıflandırmanın bir düzeyi haline getirilmiştir.

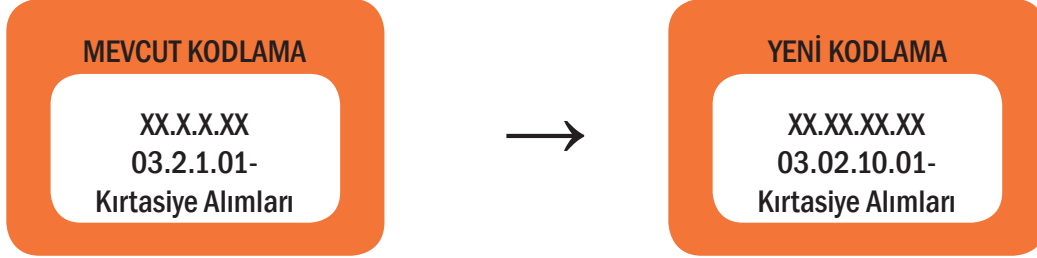
Finansman tipi sınıflandırma listesinin yeni haline ve bu sınıflandırmaya ilişkin açıklamalara 2021 yılı Bütçe Hazırlama Rehberinin ilgili bölümlerinde yer verilecektir.

Ekonomik Sınıflandırma (Gider)

Ekonomik sınıflandırmayla Devletin, görev ve fonksiyonlarını yerine getirirken yürüttüğü faaliyetlerin milli ekonomiye, piyasalara ve gelir dağılımına etkilerinin planlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Ekonomik sınıflandırma; gelirlerin, harcama ve borç vermenin, finansmanın (gelir-gider farkı) sınıflandırması şeklinde üç bölümden

oluşmaktadır.

Program sınıflandırmasının tertip yapısına dâhil edilmesiyle düzenleme yapılan kodlama bölümlerinden biri de giderin ekonomik sınıflandırmasıdır. *Aşağıda yer verilen gerekçelerle ekonomik sınıflandırmanın düzeylerinin değiştirilmesi öngörülmektedir.*

Bu düzenlemenin temel sebeplerinden biri hazine yardımları gibi fonksiyonel sınıflandırmanın dördüncü düzeyinde takip edilen kalemlerin, ekonomik sınıflandırma kullanılarak takip edilmesinin öngörülmesidir. Söz konusu düzenlemenin yapılmasının bir diğer gerekçesi ise kanunlaşan düzeyin (ekonomik sınıflandırmanın ikinci düzeyi) altında ödenek kontrolü uygulanması planlanan *kalemlere yönelik düzenleme ihtiyacıdır.*

Giderin ekonomik sınıflandırmasına ilişkin yeni listelere ve bu sınıflandırmaya ilişkin açıklamalara 2021 yılı Bütçe Hazırlama Rehberinin ilgili bölümlerinde yer verilecektir.

2.1.1. Program

Programlar, kamu idarelerinin temel görev ve sorumlulukları esas alınarak kaynak tahsis edilen, birbiriyle uyumlu ve anlamlı şekilde bir araya getirilmiş faaliyetler grubudur. Programlar, program amacı ve alt program hedefleri aracılığıyla politika belgelerinde belirlenen hedeflerle ilişkilendirilir.

Kaynak tahsis ve harcama kararlarının odağında programlar yer almaktadır. Bu nedenle programlar; üst politika belgeleri, stratejik plan ve performans programı ile kaynak tahsis kararları arasında bağ kurulmasına temel oluşturur. Ayrıca sonuç odaklı izleme, değerlendirme, raporlama ve yönetsel hesap verebilirliğe imkân sağlar.

2.1.1.1. Programların Belirlenmesinde Esas Alınacak İlkeler

Programların seyrinin yıllar itibarıyla izlenip değerlendirilmesine imkân sağlanması bakımından programların sürekliliği esastır. Bir programın kaldırılması veya yeni bir program oluşturulması; temel kamu hizmetlerinde ve bu hizmetlerle ulaşılmak istenen amaçlarda değişiklik olmasına bağlıdır.

Programların belirlenmesinde aşağıda belirtilen hususların dikkate alınması gerekmektedir:

- Hizmetin yerine getirilme nedenine odaklanılmalı, kamu idareleri tarafından yürütülen görev ve işler yoluyla ulaşılmak istenen amaçlar (hizmet-amaç ilişkisi) esas alınmalıdır.
- Programlar, aynı amaca hizmet eden bütün faaliyetleri içermelidir.
- Programlar belirlenirken nihai ürün ve hizmetleri ifade eden çıktılarının da dikkate alınması gerekmektedir. Programların üretilen ürün ve sunulan hizmetlerden ziyade bunların üretilmesine ve sunulmasına katkı sağlayan iş ya da işlem süreçlerine yönelmesi, programların politikalar ile ilişkilendirilmesini zorlaştıracaktır. Örneğin hemşirelik hizmetleri, cerrahi müdahale, temizlik ve hastane kayıtlarının tutulması iş veya işlem niteliğindedir. Nihai ürün ve hizmet yani çıktı ise hastaların tedavi edilmesidir. Programın tanımlanmasında hastalara uygulanan tedavi hizmeti esas alınmalı, hemşirelik hizmeti gibi bir program belirlenmesi yerine “tedavi edici sağlık” şeklinde ulaşılmak istenen hedef ve sonuçlara odaklanan bir program belirlenmelidir.
- Programlar, üretilen ürün ve sunulan hizmetlerden faydalanacak hedef kitleye göre de belirlenebilmektedir. Program yararlanıcısı hedef kitle, kamu hizmetinin toplum açısından önemini ve önceliğini etkileyen faktörlerden biridir. Hedef kitlenin doğru belirlenmesi, ürün ve hizmetlerle toplumun beklentileri arasında sağlıklı bir ilişki kurulmasına katkı sunacaktır. Nitekim çocuk ve kadınlara yönelik hizmetlerin toplumsal duyarlılığı yüksektir ve politika öncelikleri arasında yer alması nedeniyle anılan sosyal gruplar için ayrı programlar belirlenebilecektir.
- Toplumsal taleplere duyarlı program belirleme anlayışı önemlidir (Örneğin “Engellilerin Toplumsal Hayata Katılımı ve Özel Eğitim”, “Kadının Güçlenmesi”, “Bağımlılıkla Mücadele”, “Trafik Güvenliği” gibi). Ancak bu bakış açısı toplumsal taleplerin her biri için ayrı program belirlenmesi anlamına gelmemektedir. Kapsamı ve ölçeği itibarıyla program olarak belirlenmeye elverişli olmayan ürün ve hizmetlere program sınıflandırmasının alt kademelerinde yer verilmelidir.
- Programlar doğrudan idari teşkilat yapısına göre belirlenmemelidir. Ancak teşkilat yapısının çıktı ve sonuç odaklı veya hedef kitleye yönelik olması gibi durumlarda programlar belirlenirken idari teşkilatlanma esas alınabilecektir.

- Programların belirlenmesi sürecinde, idarenin ürün ve hizmet envanterinin çıkarılması, ana ürün ve hizmetler ile hedef kitle, amaç ve sonuçlar arasında ilişki kurulması gerekmektedir.
- İlgili mevzuatla belirli bir alana yönelik görevler verilen idarelerde fazla sayıda ve farklı programlar belirlenmesinden mümkün olduğunca kaçınılmalı, bağlı veya ilgili olunan bakanlık programlarıyla birlikte değerlendirme yapılarak ürün ve hizmetlerin tamamını kapsayan tek program belirlenmelidir. Söz konusu idareler için idarenin amacını ortaya koyacak şekilde alt programlar oluşturulabilecektir.
- Teşkilatlanması, bütçe büyüklüğü, hizmet çeşitliliği itibarıyla benzerlik arz eden idarelerde, program yapılarının uyumu ve program tanımlamaları konusunda yaklaşım birliği bulunmalıdır.
- İdarenin tüm faaliyetlerine destek sağlayan, kurumsal ve yönetsel ihtiyaçlarının karşılanması için yapılması zorunlu olan genel yönetim giderleri, yönetim ve destek programında izlenmelidir.

2.1.1.2. Ortak Programlar

Ortak program, ortak bir amaca veya sonuca yönelik olarak farklı idareler tarafından üretilen ürün ve sunulan hizmetler grubudur. Birden fazla idarenin bir programın amacına hizmet etmesi durumunda ilgili idareler tarafından ortak program kullanılacaktır.

Bakanlıklar ile bunlara bağlı, ilgili ya da ilişkili kuruluşlar esas itibarıyla ortak amaçlara yönelik faaliyetler yürütmektedir. Bu nedenle bakanlıklar ile bunlara bağlı, ilgili ya da ilişkili kurum ve kuruluşların ortak bir program altında yer alması genel olarak kullanılan bir yöntemdir. Söz konusu kurum ve kuruluşlar dışında ortak program kullanılmaması esas olmakla birlikte istisnai durumlarda; hizmetlerin hedef kitlesi, niteliği ve politika hedefleriyle ilişkisi dikkate alınarak farklı Bakanlıklar ve/veya bunlara bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşları içeren ortak programlar belirlenebilecektir.

Anayasanın 161 inci maddesi gereğince bütçeler TBMM'de idareler itibarıyla görüşülmekte ve oylanmaktadır. Bu nedenle merkezi yönetim bütçesinin idareler itibarıyla hazırlanmasına devam edilecek olup ortak program düzeyinde ayrıca bir oylama yapılmayacaktır. Ortak programa katkı sağlayan idarelerin bütçelerinde, söz konusu program kapsamında her bir idareye ayrılan kaynak gösterilecektir. Bütçe kanununda ortak programlar dâhil tüm

programların bütçeleri ayrıca gösterilecektir. Ortak programın toplam bütçesine, program kapsamında yürütülen alt program ve faaliyetlere tahsis edilen ödenekler ile performans bilgilerine bütçe gerekçesinin bir parçası olan program gerekçelerinde de yer verilecektir.

Ortak programa katkı sağlayan idareler tarafından üretilen ürün ve sunulan hizmetler alt programlar aracılığıyla ayrıştırılacaktır. Söz konusu alt programların belirlenmesinde idarelere özgü görev ve sorumluluk alanları dikkate alınacaktır.

Bununla birlikte yükseköğretim kurumları gibi benzer nitelikte olan ürün ve hizmetleri sunan idarelerin ortak programlar altında aynı alt programları kullanması mümkündür.

2.1.1.3. Program Sorumlusu

Uluslararası uygulamalardan elde edilen tecrübelerle göre performans esaslı bütçeleme; sonuç odaklı yönetim ve hesap verebilirliğe katkı sağlamakta olup kamu yönetiminde benimsenen bir performans yönetimi sisteminin parçası haline geldiğinde daha fazla gelişmekte ve daha etkin bir şekilde uygulanabilmektedir. Bu nedenle kamu yönetiminde genel kabul gören, doğru ve güvenilir verinin toplanması ve yorumlanması yoluyla desteklenen performans yönetim sistemlerinin oluşturulması gerekmektedir.

Program bütçe, performans yönetim sistemlerinin oluşturulması ve yürütülmesinde kullanılan önemli araçlar arasında sayılmaktadır. Programların etkin bir performans yönetim aracı olarak kullanılabilmesi de uygun bir şekilde yönetilmesi yoluyla sağlanmaktadır. Program yönetimi ise temel olarak programın amacına ulaşılması için ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve uzmanlığın koordine edilmesidir. Bu çerçevede program sorumluları, programın bir bütün olarak yönetilmesi, program amacının gerçekleştirilmesine yönelik idareler ve/veya birimler arasında koordinasyonun sağlanması ile performans bilgisinin doğru ve güvenilir şekilde üretilmesi ve izlenmesinden sorumludur.

Yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda program sorumlusu;

- Programın amacının gerçekleştirilmesine yönelik yöntemlerin belirlenmesi,
- Program kapsamında yürütülecek alt program ve faaliyetlere yönelik alt düzey sorumlulukların tespit edilmesi ve ilgili idare ve/veya birimler arasında iş birliğinin sağlanması,
- Program kapsamında yer alan alt program ve faaliyetler ile üretilen çıktılarının planlanması ve yönlendirilmesi,

- Programın çıktı ve sonuçlarına ilişkin performans bilgisinin doğru, güvenilir ve düzenli olarak üretilmesi, izlenmesi ve raporlanması,
- Programın uygulanması sürecinde karşılaşılabilecek sorunların tespit edilmesi ve bu sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik süreç ve yöntem değişiklikleri gibi gerekli iyileştirici tedbirlerin alınması

hususlarında ihtiyaç duyulan koordinasyonu sağlar.

Diğer taraftan 5018 sayılı Kanunun;

10 uncu maddesinde “Bakanlar, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politikaların uygulanması ile bakanlıkların ve bakanlıklara bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların stratejik planları ile bütçelerinin kalkınma planlarına, yıllık programlara uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, bu çerçevede diğer bakanlıklarla koordinasyon ve işbirliğini sağlamaktan sorumludur. Bakanlar, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılması ile hukuki ve mali konularda Cumhurbaşkanına karşı sorumludurlar.”

11 inci maddesinde “Bakanlıklarda en üst yönetici Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.” ve “Üst yöneticiler, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve kanunlar ile Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakan; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumludurlar. Üst yöneticiler, bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, malî hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirirler.”

hükümleri yer almakta olup bakan ve üst yöneticilerin idari ve hukuki sorumlulukları anılan Kanun ile belirlenmiştir.

Program sorumluluğunun, 5018 sayılı Kanunun 10 ve 11 inci maddelerinde sayılan bakan ve üst yöneticilerin sorumlulukları ile büyük ölçüde örtüşmesi nedeniyle program sorumlusunun bakan veya üst yönetici olması beklenmektedir.

Bu Rehberde benimsenen program bütçe yaklaşımına göre programlar, tek bir idare tarafından yürütülebileceği gibi ortak programların söz konusu olduğu durumlarda birden

fazla idare tarafından da yürütülebilmektedir. Gerek tek bir idare tarafından yürütülecek programlarda gerekse ortak programlarda program sorumlusunun, programı yürüten idarelerin bakanları veya üst yöneticileri ile bu idarelerin bağlı, ilgili veya ilişkili oldukları bakanlar arasından Cumhurbaşkanlığı makamınca belirlenmesi öngörülmektedir.

Ayrıca program sorumlusu olarak belirlenen bakan veya üst yöneticiler, program amaçlarının gerçekleştirilmesinden Cumhurbaşkanına karşı sorumludurlar.

Diğer taraftan 5018 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde;

“Bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir.”

ve 32 nci maddesinde;

“Harcama yetkilileri, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun ve diğer mevzuata uygun olmasından, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken diğer işlemlerden sorumludur.”

hükümleri yer almaktadır.

Harcama yetkililiği idari ve hukuki sorumlulukların yanı sıra mali sorumluluğu da kapsamaktadır. Program sorumluluğu hukuki ve mali sorumluluk içermemesi nedeniyle harcama yetkililiğinden farklılaşmaktadır. Hâlihazırda harcama yetkililiği, bütçeyle ödenek tahsis edilen birimlerden yola çıkılarak belirlenmektedir. Kurumsal sınıflandırmanın bütçe tertibinde yer almaya devam etmesi nedeniyle harcama yetkilisinin belirlenmesinde mevcut uygulamadan herhangi bir farklılık olmayacaktır.

Ortak programlarda program sorumlusu; programın amacı doğrultusunda anahtar göstergelerin izlenmesi ve hedef değerlerine ulaşılması konusunda koordinasyonun sağlanmasından, programı yürüten idarelerin görev alanları çerçevesinde alt program hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik sorumluluklarının belirlenmesinden ve program kapsamındaki hizmetlerin yürütülmesi sürecinde bu idareler arasında koordinasyonun sağlanmasından sorumludur. Ortak programı yürüten idarelerin her biri kendi görev alanları itibarıyla yürüttükleri faaliyetlerin koordinasyonundan program sorumlusuna karşı sorumludurlar.

Ortak programlarda, program amacıyla ilgili performans bilgisinin planlanması, izlenmesi ve raporlanmasına ilişkin sürecin etkin bir şekilde yürütülebilmesi için ilgili idarelerin üst düzey personelinin katılımıyla kurul veya komisyonlar oluşturulabilecektir. Söz konusu

kurul veya komisyonlara alt programların yürütülmesinden sorumlu olanların da katılımı önem arz etmektedir.

Ayrıca tek bir idare tarafından yürütülen programlarda program sorumluları, program kapsamında yürütülecek alt program ve faaliyetlere yönelik alt düzey sorumlulukları tespit eder ve bu alt düzey sorumlular arasında koordinasyonu sağlar. Program kapsamında belirlenen alt düzey sorumluluk ile harcama yetkililiğine ilişkin sorumluluğun aynı kişide toplanması da söz konusu olabilecektir.

Bununla birlikte program sorumlusu tarafından belirlenen alt düzey sorumluluklar birden fazla harcama birimini kapsayabilecektir. Bu durumda alt düzey sorumlular aynı zamanda bir hizmet biriminin harcama yetkilisi olabilecektir. Söz konusu alt düzey sorumlular, hukuki ve mali açıdan harcama yetkilisi olduğu birimin sorumluluğunu üstlenecek olup diğer birimler bakımından sadece iş, işlem ve süreçlerin koordinasyonundan sorumlu olacaktır.

Bu bölümde program sorumluluğu kapsamındaki hizmetlerin koordinasyonu ve performans bilgisinin izlenmesine ilişkin sorumluluklara genel olarak yer verilmiştir. Bununla birlikte ortak program sorumluluğu kapsamında kurul veya komisyon benzeri yapılar oluşturulması, söz konusu yapıların görevleri, program kapsamındaki alt düzey sorumlulukların belirlenmesi gibi hususlara programların izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin çıkarılacak rehberde yer verilecektir.

2.1.2. Alt Program

Alt program, programın alt unsurlarını içerecek şekilde düzenlenir. Program kapsamındaki ürün ve hizmetlerin, nitelikleri itibarıyla alt gruplara ayrılmasını sağlar.

Alt programların belirlenmesinde de programlarda benimsenen ilke ve esaslar uygulanır. Bununla birlikte sınıflandırmanın ikinci düzeyi olan alt programlar, idarelere özgü hizmetleri göstermekte olup programlara göre daha özellikli bir alanı ifade etmektedir.

Ortak programlarda alt programlar, ortak programa yönelik ürün üreten ve hizmet sunan idarelerin görev ve sorumluluk alanlarında yer alan faaliyetlerin nitelikleri göz önünde bulundurulur. Dolayısıyla bu şekilde belirlenen alt programlar, mümkün olduğunca idare düzeyinde yer alacaktır. Böylece ortak programa ve program amacına her bir idarenin sağlayacağı katkılara ilişkin belirsizliğin giderilmesi ve program kapsamındaki faaliyetlerin hangi idare tarafından yürütüleceğinin belirlenmesi sağlanacaktır. Örneğin

“Tüketicinin Korunması, Ürün ve Hizmetlerin Güvenliği ve Standardizasyonu” programı altında “Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi” alt programı Ticaret Bakanlığı tarafından, “Standardizasyon ve Uygunluk Değerlendirme Hizmetleri” alt programı Türk Standartları Enstitüsü tarafından kullanılacaktır.

Bununla birlikte Rehber kapsamında oluşturulan program sınıflandırmasında istisnai olarak birden fazla Bakanlık ve/veya idarenin birlikte yürüttüğü alt programlar da bulunmaktadır. Bu alt programlar idarelerin benzer nitelikte yürüttüğü hizmetler için belirlenmiş olup bu kapsamda ortak bir sorumluluk anlayışı gerektirmemektedir. Örneğin “Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi” ortak programının altında “Yerel Yönetimlerin Alt Yapısının Desteklenmesi” alt programı birden fazla idare tarafından yürütülecektir. Ancak söz konusu alt program ilgili idarelerin sorumluluk alanları kapsamında belirlendiğinden, programın genel koordinasyonu dışında idareler arasında ayrıca bir koordinasyon gerektirmemektedir. Diğer taraftan ilgili mevzuatla benzer nitelikte görevler verilen idarelerde ortak bir program altında her bir idare tarafından aynı alt programların kullanılması mümkündür. Örneğin “Yükseköğretim Hizmetleri” programı altında “Öğrenci Yaşamı”, “Önlisans Eğitimi, Lisans Eğitimi ve Lisansüstü Eğitim” gibi alt programlar tüm yükseköğretim kurumları tarafından kullanılacaktır. Bu durumda da alt programlar arasında bir koordinasyona ihtiyaç bulunmamakta olup her bir idare ilgili alt program kapsamında faaliyetlerini bağımsız olarak yürütecektir.

Alt programların da ilke olarak yıllar itibarıyla devamlı nitelikte olması öngörülmekte olup oluşturulması ve değiştirilmesi açısından programlar gibi değerlendirilmesi gerekmektedir.

Program sınıflandırmasının oluşturulması sırasında öncelikle program ve program kapsamındaki faaliyetlerin tanımlanması ve daha sonra faaliyetlerin gruplandırılması suretiyle alt programların tanımlanması gerekmektedir.

2.1.3. Faaliyet

Faaliyet, kamu kaynağı kullanmak suretiyle belirli bir ürünün üretilmesi ya da hizmetin sunulması amacıyla, planlama aşamasından üretim ve hedef kitleye sunum aşamasına kadar gerçekleştirilen iş, işlem ve süreçler bütünüdür.

Bu kapsamda faaliyet, programın belirli çıktı ve hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik alt bölümlerini ifade edecek şekilde tanımlanmıştır.

Bütçeleme açısından faaliyetlerin belirlenmesinde aşağıdaki ilkeler dikkate alınır:

- Temel olarak idarelerin mevzuatı uyarınca sunmakla yükümlü olduğu hizmetler esas alınır,
- Program ve alt programların amaç ve hedefleriyle ilişkili *olmalıdır*,
- Faaliyet kapsamında yürütülen iş, işlem ve süreçler birbiriyle uyumlu olmalıdır,
- Çıktılara yönelik tarif edilmelidir,
- Maliyetlendirilebilir olmalıdır,
- Hem yatırım ödeneklerini hem de cari ödenekleri kapsayabilir.

Faaliyetler; operasyonel nitelikli iş, işlem ve süreçlerle karıştırılmamalıdır. Eylem planı hazırlanması, ihale yapılması, görüş alınması, çalıştay düzenlenmesi, mevzuat taslağı hazırlanması, bir girdinin temin edilmesi belirli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla yapılması gereken işlerdir. Bu nedenle bunlara benzer iş, işlem ve süreçler ayrı birer faaliyet olarak belirlenmemelidir.

Ayrıca çıktı odaklı tanımlanmış faaliyetler, kullanılan kamu kaynağı ile elde edilen ürün ve hizmetlerin ilişkilendirilmesine ve girdi odaklı bir bütçeleden çıktı-sonuç odaklı bütçelemeye geçiş yapılabilmesine destek sağlar.

Buna ilave olarak bir çıktının ait olduğu program ya da alt program dışında başka program ya da alt programlara dışsallık gereği katkı sağladığı durumlarla da karşılaşılabilir. Örneğin, "Ağaçlandırma, Fidan ve Tohum Üretimi" faaliyetinin hem doğal hayatın korunması hem de ormanların geliştirilmesi ve genişletilmesi amacına hizmet etmesi mümkündür. Bu gibi durumlarda çıktı ya da hizmetin ağırlıklı olarak ait olduğu programa/alt programa odaklanmak yol gösterici olacaktır. "Ağaçlandırma, Fidan ve Tohum Üretimi" faaliyetinin yürütülme gerekçesi ormanların geliştirilmesi ve genişletilmesi alt programına katkı sağlamak ise söz konusu faaliyet bu alt program kapsamında yer alacaktır. Doğal hayatı korumaya yönelik katkısı ise dışsallık olarak değerlendirilecektir.

Faaliyetler, programlar ve alt programlar gibi süreklilik arz etmeyebilir. Dolayısıyla faaliyetler, program kapsamında sunulan hizmetler ile ilişkili olarak yıllar itibarıyla değişiklik gösterebilecektir.

2.1.3.1. Alt Faaliyet

Faaliyetler kapsamında yürütülen iş, işlem ve süreçlerin gruplandırılması suretiyle faaliyetlerin altında detay düzeyler oluşturulacaktır. Alt faaliyet olarak adlandırılan bu

düzeyleler sınıflandırmanın bir unsuru olmamakla birlikte faaliyetlerin idarelerin ihtiyaçları doğrultusunda detaylandırılmasını sağlayacaktır.

Alt faaliyetler; bütçe kaynaklarının yönetimi açısından kamu idarelerine daha fazla esneklik sağlamak, program ve faaliyetler kapsamında sunulan hizmetlerin ve kaynak kullanımının idare düzeyinde etkin bir şekilde planlanmasını ve izlenmesini kolaylaştırmak amacıyla öngörülmüştür. Alt faaliyetlere bütçe kanununda yer verilmeyecek, alt faaliyetler kurumsal yönetim ve raporlama ihtiyaçlarının karşılanması için kullanılacaktır.

Faaliyetler ile uyumlu olacak şekilde alt faaliyetleri belirlemeye idareler yetkilidir. Bu kapsamda;

- Her bir faaliyetle ilişkili olarak en az bir alt faaliyet belirlenir,
- Alt faaliyetlerin belirlenmesinde faaliyetlere ilişkin esaslara uyulur,
- Kurum içi bütçe ve yönetim ihtiyaçları dikkate alınır,
- Tahsis edilen kaynaklarla ilişkisi kurulur,
- Faaliyetle ilişkili tek bir alt faaliyet öngörülmesi durumunda, faaliyetin adı alt faaliyet adı olarak belirlenebilir.

Alt faaliyete, program bütçe uygulamasının ilk yıllarında çoğunlukla yatırım programında yer alan proje ve alt projelerin izlenmesi açısından ihtiyaç duyulacaktır. Bu çerçevede yatırım programında yer alan proje ve alt projeler e-bütçe sisteminde tanımlanmış olup söz konusu proje ve alt projeler için en az bir alt faaliyet oluşturulacaktır. İdareler tarafından ihtiyaç duyulması halinde toplu veya toplulaştırılmış projelerin detayları da alt faaliyet olarak tanımlanabilecektir. Böylece yatırım programında yer alan proje ve alt projelerin yılı ödeneği ve harcama verileri temin edilebilecektir. Proje ve alt projelerin alt faaliyetlerle ilişkilendirilmesi sürecindeki verilerin; bütçe teklifi, Cumhurbaşkanı teklifi ve yatırım programının yayımlanması aşamalarında güncellenmesi öngörülmektedir.

Program sınıflandırmasının bütçe tertibine dâhil edilmesiyle birlikte, hâlihazırda kullanılan fonksiyonel sınıflandırmanın dördüncü düzeyi kaldırılmış olup üçüncü düzeyi itibarıyla bütçe kanunu yerine bilişim sistemleri üzerinden takibi sağlanacaktır. Bu kapsamda, idareler tarafından daha önce fonksiyonel sınıflandırmanın dördüncü düzeyinde ayrı takip edilen özellikli iş ve işlemler için alt faaliyet tanımı yapılabilecektir.

Her faaliyet için bir alt faaliyet belirleme zorunluluğu bulunması nedeniyle idarelere

veri girişlerinde kolaylık sağlanması amacıyla e-bütçe sisteminde her bir faaliyet için aynı adla bir alt faaliyet tanımlanmıştır. İhtiyaç duyulması halinde bu alt faaliyetlere ilave olarak idareler tarafından yeni alt faaliyet tanımlanabilecek olup ilave alt faaliyet tanımlanması durumunda mevcut alt faaliyetin adı değiştirilecektir.

2.2. Program Gerekçesi

Program gerekçesi; bütçe kararlarını desteklemek üzere programlarla ilişkili performans bilgisinin üretilmesi, bütçeleme süreçlerinde kullanılması ve raporlanması amacıyla geliştirilmiştir. Genel olarak performans bilgisi kamu hizmetlerinin çıktı ve sonuçlarına yönelik sistematik olarak toplanan ve kullanılan mali olmayan bilgidir. Performans bilgisi;

- Kaynak tahsisinde ve planlamada bir girdi olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda idarenin; politika veya programlarını, işlemlerini, ürün ve hizmetlerine olan talebi etkilemesi muhtemel olan koşullara hazırlanmasına yardımcı olur. Göstergelerin kullanımı, bu koşulların önceden bilinmesini sağlayarak idarelere, gerekli uyumlaştırmaları yapabilmeleri için zaman kazandırır.

- Problemlerin çözümüne veya düzeltici faaliyetlerin olumlu ya da olumsuz etkilerinin neler olduğuna dair emarelerin görülmesini sağlar.

- Çalışanlara, diğer paydaşlara ve genel olarak kamuoyuna ürün ve hizmetlerin miktarı, kalitesi, maliyeti ve vaktinde sunulup sunulmadığına ilişkin dönemsel olarak geri bildirim sağlar.

- Tüm bu faydalarına ilave olarak karar alıcılar arasında sonuçlara yönelik ortak bir dil oluşturur.

Güvenilir ve faydalı performans bilgisinin üretilmesi ve sunulmasında; ilgili mevzuatta, politika veya planlarda belirlenen hükümet önceliklerinin esas alınması ve izlenebilmesi öne çıkan bir faktördür. Ayrıca üretilecek ve raporlanacak verinin, uluslararası kuruluşlar tarafından belirlenen performans ölçütleri de kullanılarak oluşturulan, çeşitli alanlarda (tarım, sanayi, ticaret vb.) yayımlanmış ulusal istatistiki verilerle uyumlu olması beklenir.

Programlar, ödeneklerin tahsis edilmesi ve yönetilmesi, ödenek ve harcamaların planlanması ve kontrolünde bir araç olarak kullanılır. Bu nedenle kamu kaynağının kullanımına ilişkin performans bilgisinin odağında program sınıflandırmasının yer alması öngörülmüştür.

Program gerekçesi, yürütülen program, alt program ve faaliyetler ile neyin başarılmak istendiğini açıklar. Bu kapsamda performans esaslı bütçe uygulamasının geliştirilmesi amacıyla üst politika belgelerinin, stratejik planların ve performans programlarının bütçelerle bağının etkin bir şekilde kurulmasının aracı olarak kullanılacaktır.

Program gerekçelerinin TBMM'ye sunulan merkezi yönetim bütçe teklifine eklenecek belgeler arasında yer alması öngörülmektedir. Merkezi yönetim kapsamındaki bütün idarelerin program gerekçelerinin bir arada görülmesini sağlamak üzere söz konusu gerekçeler, bütçe teklifi ile birlikte TBMM'ye sunulan bütçe gerekçesinin bir parçası olarak konsolide edilecektir.

Program gerekçesi; programın amacı, programın anahtar göstergeleri, alt program hedefleri ve performans göstergelerini içeren programın performans bilgisi ile programın gelişimi bölümlerinden oluşmaktadır.

2.2.1. Program Performans Bilgisi

Programın performans bilgisi; program kapsamındaki kamu hizmetlerine yönelik çıktı ve sonuç odaklı amaç, hedef ve göstergeler belirlenmesi, bunlara ilişkin anlamlı ve güvenilir bilgilerin düzenli olarak elde edilmesi ve raporlanması amacıyla üretilir. Bu kapsamda programın performans bilgisi, karar alıcılara programların çıktı ve sonuçlarına ilişkin makul ölçüde bilgi sağlamalı, programın önemi ve önceliğini vurgulamalıdır.

Program performans bilgisinin oluşturulmasında; üst politika belgeleri, stratejik plan ve performans programlarında yer alan politika öncelikleri, amaç ve hedefler ile göstergeler temel girdiler olarak kullanılacaktır.

Program gerekçesinin programın performans bilgisi bölümünde;

- Program amacı,
- Program kapsamı,
- Anahtar göstergeler,
- Programı yürüten idareler,
- Programın koordinasyonundan sorumlu idare,
- Program kapsamında yürütülen alt program ve faaliyetler ile ödenek ve harcama verileri,
- Alt program performans bilgisi

yer almaktadır. Bu bölüm programın yürütülmesi sonucu ulaşılmak istenen amaç ve hedefler ile bu amaç ve hedeflere ulaşılma düzeyinin izlenmesi ve değerlendirilmesine katkı sağlayan göstergeleri ve programa tahsis edilen kaynakları göstermesi nedeniyle TBMM'ye sunulan bütçenin gerekçesini oluşturacak niteliktedir. Bu kapsamda bu bölümde yer alan bilgiler, program koordinasyonundan sorumlu olan idare tarafından temin edilecektir.

Program bütçeye geçiş çalışmaları kapsamında 2020 yılı idare performans programlarının program bütçe esaslarına uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Program bütçeye uygun olarak hazırlanan performans programlarının bu haliyle TBMM'ye sunulması ve kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir.

2020 yılı idare performans programlarının hazırlanması sırasında program bütçeye geçiş çalışmaları kapsamında Başkanlığımız ve idareler tarafından birlikte belirlenen performans bilgileri kullanılacaktır. Bu çerçevede program performans bilgisine ilişkin değişiklik talepleri üçüncü bölümde yer alan usullere göre değerlendirilecektir.

Program performans bilgisinin içeriğine ve içerikte yer alan unsurlara ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmektedir. Program performans bilgisi idareler tarafından e-bütçe sistemine girilen verilerin Başkanlığımızca değerlendirilmesinin ardından oluşturulacaktır. Ortak programlara ilişkin gerekçe bölümünün oluşturulmasına ilişkin süreç ortak programın koordinasyonundan sorumlu idare ve Başkanlığımızca birlikte yürütülecektir.

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere program gerekçesinde program sınıflandırma düzeyleri itibarıyla ödenek ve harcama verilerine yer verilmektedir. Söz konusu veriler e-bütçe sistemine giriş yapılan veriler kullanılarak otomatik olarak oluşturulacaktır. Program bütçeye geçiş çalışmaları kapsamında 2020 – 2022 dönemine ait ödenek verileri faaliyetlerin maliyetlendirilmesi bölümünde anlatıldığı şekliyle varsayımsal olarak dağıtılan ödenekler kullanılarak oluşturulacak olup bu veriler TBMM'ye bilgi amaçlı sunulacaktır. 2021 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun program bütçe yaklaşımıyla hazırlanması öngörüldüğünden gelecek yıldan itibaren ödenek ve harcama verileri program sınıflandırmasına uygun olarak bütçe kanununda yer alacaktır.

PROGRAM PERFORMANS BİLGİSİ

PROGRAM ADI:
PROGRAMI YÜRÜTEN İDARE/İDARELER:
PROGRAM SORUMLUSU:
PROGRAMIN AMACI :
PROGRAMIN KAPSAMI:

ANAHTAR GÖSTERGELER

1-.....
2-.....

ANAHTAR GÖSTERGE	Ölçü Birimi	2018	2019 Planlanan	2019 YS Gerç.Tahmini	2020 Hedef	2021 Tahmin	2022 Tahmin
1-.....							

Göstergeye İlişkin Açıklama:

Hesaplama Yöntemi:

Verinin Kaynağı:

Sorumlu İdare:

ANAHTAR GÖSTERGE	Ölçü Birimi	2018	2019 Planlanan	2019 YS Gerç.Tahmini	2020 Hedef	2021 Tahmin	2022 Tahmin
2-.....							

Göstergeye İlişkin Açıklama:

Gösterge Hesaplama Yöntemi:

Verinin Kaynağı:

Sorumlu İdare:

PROGRAMIN ÖDENEK ve HARCAMA VERİLERİ (*)

ALT PROGRAMLAR	2019 Bütçe	2019 Harcama	2020 Bütçe	2021 Tahmin	2022 Tahmin
1- Alt Program Adı					
2- Alt Program Adı					
3- Alt Program Adı					
PROGRAM TOPLAMI					

PROGRAM KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN ALT PROGRAMLAR

ALT PROGRAM ADI
UYGULAYAN İDARE
ALT PROGRAM KAPSAMI

ALT PROGRAM HEDEFİ:

PERFORMANS GÖSTERGELERİ	Ölçü Birimi	2018	2019 Planlanan	2019 YS Gerç.Tahmini	2020 Hedef	2021 Tahmin	2022 Tahmin
1- Gösterge 1							
2- Gösterge 2							
3- Gösterge 3							
4- Gösterge 4							

ALT PROGRAM KAPSAMINDA YÜRÜTÜLECEK FAALİYETLERİN ÖDENEK HARCAMA DURUMU (*)

FAALİYETLER	2019 Bütçe	2019 Harcama	2020 Bütçe	2021 Tahmin	2022 Tahmin
Faaliyet 1					
Faaliyet 2					
Faaliyet 3					
ALT PROGRAM TOPLAMI					

FAALİYETLERE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR:

Faaliyet 1 :

Faaliyet 2 :

Faaliyet 3 :

(*) Ödenek ve harcama verileri sadece bütçe içi kaynakları gösterecektir. Bütçe dışı kaynaklara ilişkin veriler alt program performans bilgisinde paylaşılacaktır.

2.2.1.1. Program Amacı

Programın amacı, toplumsal beklenti ve ihtiyaçları karşılamak üzere üst politika belgelerinde belirlenen hedef ve öncelikler esas alınarak ulaşılmak istenen sonuçlardır. Program amacı, hükümet açısından öncelikli olan politika hedeflerini göstermektedir. Bu bölümde, programın bir bütün olarak hangi amaçla oluşturulduğu ifade edilmektedir. Programın amacı belirlenirken aşağıdaki esaslara uyulacaktır:

- Üst politika belgeleri, kamusal öncelikler ile idarenin ve/veya idarelerin yapmakla yükümlü olduğu görev ve hizmetler dikkate alınır.
- Toplumsal beklentilere yönelik ulaşılmak istenen sonuçları içerir.
- Kısa ve kapsayıcı şekilde oluşturulur.
- Her program için tek bir amaç belirlenir.

Programların devamlı nitelikte olması öngörüldüğünden, program amacının da yıldan yıla değiştirilmemesi öngörülmektedir.

Program amacının, gerek ortak programlar gerekse idarelere özgü programlar açısından hükümet düzeyinde ulaşılmak istenen sonuçları ifade etmesi ve genel olarak uzun vadeli olması nedeniyle, program amacındaki ilerlemenin tek başına anahtar göstergelerle veya programı yürüten idarelerin performansı ile değerlendirilmesine imkân bulunmamaktadır. Bu nedenle programların etkili bir şekilde yönetilmesinin sağlanması, program amacındaki ilerlemenin tespiti, dışsal faktörlerin etkisinin analiz edilmesi ve programın başarısı için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla program sonuçlarına ilişkin değerlendirmelerin üst düzeyde yürütülmesi gerekmektedir.

2.2.1.2. Anahtar Göstergeler

Genel olarak performans göstergesi; kamu hizmetlerindeki ilerlemeyi ölçmek, performansı değerlendirmek veya hizmetlerle ilgili değişimleri yansıtmak için bir araç sağlayan nitel ve nicel ölçütlerdir.

Bu Rehber çerçevesinde göstergeler; programlara yönelik anahtar göstergeler ile alt program hedeflerine yönelik performans göstergeleri olarak iki şekilde ele alınmıştır. Bu göstergeler nicel ölçütler kullanılarak izlenecektir.

Anahtar göstergeler, program kapsamında yer alan hizmetlerdeki ilerlemeyi ölçen, ulusal veya uluslararası düzeyde veri üretilmesini sağlayan temel performans göstergeleridir.

Bu göstergelerin uluslararası düzeyde karşılaştırmalara imkân verir nitelikte olması beklenmektedir.

Bu göstergeler yoluyla ölçülmek istenen program hizmetlerindeki ilerleme; ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerin yanı sıra kamuoyu tarafından önemli görülen diğer alanları içerecek şekilde çok yönlü olarak ele alınmalıdır. Dolayısıyla belirlenecek anahtar göstergeler programdaki ilerleme açısından öncelikli görülen hususlara ilişkin kapsamlı bilgi sunmalı ve az sayıda olmalıdır. Örneğin, okullaşma oranı, enerji yoğunluğu, ortalama sağlıklı yaşam süresi, bitkisel ve hayvansal ürünlerde üretim artış oranı, erozyonla kaybolan toprak miktarı, toplam orman varlığı, karbondioksit emisyon yoğunluğu, istihdam oranı, ihracatın ithalatı karşılama oranı gibi göstergeler anahtar gösterge olarak kabul edilebilir.

Anahtar göstergeler genel olarak idarelerin başarısının ölçülmesi amacıyla değil hükümetin program kapsamındaki önceliklerinin tespit ve takip edilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Ortak programlar açısından anahtar göstergeleri izleyecek ve raporlayacak idareler ise ortak programın koordinasyonundan sorumlu idare tarafından belirlenecektir. Söz konusu programlarda, idarelerin performansı büyük ölçüde alt program hedef ve göstergeleri yoluyla değerlendirilecektir.

Anahtar göstergeler belirlenirken dikkate alınması gereken temel ilkeler şunlardır:

- Program amacıyla ilişkili ve kapsayıcı olmalıdır.
- Büyük ölçüde sonuç odaklı belirlenmelidir.
- TÜİK ve ulusal düzeyde sivil toplum kuruluşlarınca üretilen, programla ilişkili gösterge niteliğinde olabilecek istatistiklerden azami ölçüde yararlanılmalıdır.
- Uluslararası kıyaslamalara imkân vermek üzere, uluslararası alanda kullanılan göstergelere (OECD, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi kuruluşlar tarafından kullanılan göstergeler gibi) mümkün olduğunca yer verilmelidir.
- Her programla ilgili en az bir anahtar gösterge belirlenmeli ancak anahtar gösterge sayısı mümkün olduğunca az olmalıdır.
- Ölçülebilir ve anlaşılır olacak şekilde belirlenmelidir.
- Gösterge verileri geçmiş yıllar itibarıyla mevcut ve erişilebilir olmalıdır.
- Program gerekçesinde yer alacağından göstergenin hedeflenen değeri her mali yıl ve sonraki iki yıl için güncellenmelidir.

• Verilerin hangi idare, kurum, kuruluş veya sistem tarafından üretildiğine ilişkin kaynak belirtilmesi zorunludur. Kaynak gösterilemeyen verileri içeren göstergeler kullanılmamalıdır.

Program amacı ve anahtar göstergeler hükümet düzeyinde belirlenen performans bilgisi olması nedeniyle söz konusu amaç ve göstergeler idareler ile iş birliği halinde Başkanlığımız tarafından belirlenecektir.

Program Performans Bilgisi bölümünde, anahtar göstergelerin ölçü birimleri, gerçekleşme ve hedeflenen değerleri belirtilecek; gösterge açıklamaları, göstergenin hesaplama yöntemi ve verinin kaynaklarına yer verilecektir. Bu kapsamda;

• Gösterge açıklamaları kısmında; gösterge ile neyin ölçülmek istendiği, göstergenin kapsamı, varsa hedef kitlesi, sağlayacağı faydalar, verilerinin temin edilme ve raporlama sıklığı ile bunu etkilemesi muhtemel koşullar,

• Göstergenin hesaplama yöntemi kısmında; gösterge değerinin belirlenmesinde hangi unsurların nasıl kullanıldığı, ölçümde kullanılan değişkenlerin neyi ifade ettiği,

• Verinin kaynağı kısmında; gösterge değerinin hesaplanmasında kullanılacak verilerin nereden ve nasıl, hangi idare, kurum veya kuruluştan temin edileceği, açık ve anlaşılır bir şekilde, özet cümlelerle ifade edilecektir.

Anahtar göstergeler programın amacının izlenmesi ve değerlendirilmesi için gerekli olmakla birlikte tek başına programın başarı veya başarısızlığına ilişkin bilgi vermemektedir. Program amaçları niteliği itibarıyla dışsal faktörlerden etkilenebilir durumdadır. Bu nedenle söz konusu etkilerin tespit edilmesi, program kapsamında sunulan hizmet ve faaliyetlerin ulaşılmak istenen çıktı ve sonuçlara katkısının analiz edilmesi amacıyla periyodik program değerlendirme sürecinin yürütülmesi gerekmektedir. Bu kapsamda ilerleyen dönemlerde, program bütçe sisteminin bir unsuru olan program izleme ve değerlendirme sürecine yönelik çalışmaların da yapılması planlanmaktadır.

2.2.1.3. Alt Program Hedefleri

Alt program hedefleri, program amacıyla uyumlu olarak alt program ile ulaşılmaması öngörülen çıktı ve sonuçların nitelik ve nicelik olarak ifadesidir.

Alt program ve faaliyetler, program ile ilgili olarak hedef kitleye sunulacak ürün ve hizmetlerden oluşur. Dolayısıyla alt program ve faaliyetlerin programın amacına katkı sağlayacak şekilde planlanması, yönlendirilmesi ve gerçekleştirilmesi gerekir. Bu katkının

izlenebilir ve değerlendirilebilir olması için program kapsamındaki alt program ve faaliyetlerin mutlaka program amacına hizmet edecek nitelikte olması ve alt programlara özgü hedeflerin belirlenmesi gerekir.

Bir program kapsamında yer verilen tüm alt programlar için hedef belirlenir. Alt programın geniş kapsamlı belirlendiği, tek bir hedef yoluyla izlenmesi ve değerlendirilmesinin mümkün olmadığı hallerde bir alt program için birden fazla hedef belirlenebilir.

Ortak programlarda alt program hedefleri, her bir idarenin görev ve sorumlulukları itibarıyla programın amacına yapacakları katkıları gösterecek şekilde belirlenir.

Bununla birlikte idarenin programıyla ilişkili tek bir alt program bulunması gibi istisnai hallerde (ortak program belirlenen haller dışında) programın amacı aynı zamanda alt program hedefi olarak da kullanılabilir.

Alt program hedefleri oluşturulurken dikkate alınması gereken temel ilkeler şunlardır:

- Neyin başarılmak istendiği açık bir şekilde ortaya konulmalıdır.
- Başarı ve ilerlemeyi ölçebilecek şekilde tanımlanmalıdır.
- Üst politika belgeleri ile stratejik plan ve performans programlarında yer alan amaç, hedef ve öncelikler dikkate alınarak belirlenmelidir. Bununla birlikte, Rehberde belirtilen yaklaşıma uygun olması halinde stratejik hedef ve performans hedefleri de alt program hedefi olarak belirlenebilir.

• Program kapsamında sunulan faaliyetler ile hedef kitle esas alınarak çıktı ve sonuç odaklı belirlenmelidir.

- Alt program hedefleri program amacına ulaşılmasını desteklemelidir.
- Mevcut kaynaklarla ulaşılabilir ve gerçekçi olmalıdır.
- Her bir alt program için tek bir hedef belirlenmesi esastır. Ancak alt programın niteliğine göre birden fazla alt program hedefi belirlenebilir.

Alt programların genel olarak devamlı nitelikte olması nedeniyle alt program hedeflerinin de yıldan yıla değiştirilmemesi öngörülmektedir. Bununla birlikte, ihtiyaç duyulması halinde alt program hedeflerinde üçüncü bölümde yer verilen usuller doğrultusunda değişiklik yapılabilecektir.

Alt program hedefleri idare düzeyinde öngörüldüğü için 2020 yılı idare performans programlarında kullanılacak olup üçüncü bölümde konuya ilişkin ayrıntılara yer verilmektedir.

2.2.1.4. Performans Göstergeleri

Program kapsamında sunulan hizmetlerin etkinliğinin anlaşılması için sonuç odaklı süreç bir bütün olarak izlenmelidir. Bu amaçla program sınıflandırmasının farklı düzeylerinde, farklı göstergelerin kullanılmasına ihtiyaç duyulabilecektir. Bu kapsamda program düzeyinde anahtar göstergeler belirlenirken, alt program düzeyinde programla ilişkili olan daha özellikli hizmetlere yönelik performans göstergeleri belirlenir. Alt program hedeflerine yönelik göstergeler, anahtar göstergeleri destekleyici niteliktedir.

Performans göstergeleri, alt programın etkinliği ve etkililiğine ilişkin bilgi sağlayan, alt program hedeflerine ulaşma seviyesini ölçmeye ve izlemeye yönelik araçlardır.

Göstergeler, alt program hedeflerindeki ilerlemeyi sayı, sıklık, yüzde, oran gibi ölçütler kullanılarak nicel olarak ölçer, izleme ve değerlendirmeye temel oluşturur. Bu nedenle göstergelere ilişkin belirli bir zaman diliminde ulaşılması öngörülen gösterge değerlerinin tespit edilmesi gerekir.

Bu Rehber kapsamında, program gerekçesinde ve idare bütçe belgelerinde yer alacak göstergelerin program ve alt program düzeyinde belirlenmesi öngörüldüğünden faaliyet düzeyinde gösterge belirlenmeyecektir.

Girdi, çıktı ve sonuç göstergeleri kamu hizmetlerinin performansının ölçülmesinde en yaygın olarak kullanılan göstergelerdir. Bu göstergeler, kaynakların nasıl kullanıldığını ve bunların kullanımı sonucunda nelerin başarıldığını yararlanıcılara açıklamak amacıyla mali ve mali olmayan bilgi arasında ilişki kurar. Çıktı ve sonuç göstergeleri yararlanıcıların kamu hizmetlerinin kalitesiyle ilgili algılarını veya tecrübelerini içerebilir ve hizmetlerin kalitesini geliştirmeleri konusunda kamu idarelerinin hesap vermelerini sağlaması açısından önemlidir. Girdilerin, çıktıların üretilmesinde doğrudan veya dolaylı olarak kullanılması ve sonuçların başarılmasına katkı sağlaması nedeniyle girdi göstergelerine de ihtiyaç duyulabilecektir. Bu kapsamda performans göstergeleri, idarelerin sunduğu hizmetler yoluyla ulaşılmak istenen çıktı ve sonuçları bütüncül bir şekilde ölçmeye ve değerlendirmeye imkân sağlayacak sayı ve çeşitlilikte belirlenmelidir.

Her bir alt program hedefiyle ilişkili olarak harcama önceliğine dayalı bütçe kararları açısından yeterli düzeyde bilgi veren çıktı ve sonuç odaklı göstergeler ile yapılacak değerlendirmeleri destekleyecek nitelikte girdi göstergesi belirlenebilecektir.

Program ve alt programların izlenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılacak temel göstergeler türleri ile bunlar arasındaki ilişkiyi gösteren etkililik, ekonomiklik ve verimlilik göstergeleri EK-7'de gösterilmektedir. Program gerekçesinde çıktı ve sonuçların ölçülmesine ve değerlendirilmesine yönelik göstergelere ağırlık verilecektir.

Diğer taraftan göstergeler, bütçelerin kamuoyunu toplumsal duyarlılığı yüksek konularda yeterli düzeyde bilgilendirebilmesi bakımından da önemlidir. Kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması da toplumsal duyarlılığın yüksek olduğu hususlardan biridir. Bu açıdan kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasında etkinliğin artırılması için kamu hizmetleri sunulurken kadın ve erkeklerin ihtiyaç ve öncelikleri göz önünde tutulmalıdır. Sunulan kamu hizmetlerinin kadın ve erkekleri nasıl etkilediğinin tespit edilmesi ve kadınların güçlenmesi konusunda sağlanan gelişmelerin ölçülmesi amacıyla göstergeler oluşturulması önem arz etmektedir. Söz konusu göstergeler aracılığıyla her idarenin yaptığı harcamalardan kadın ve erkeklerin nasıl etkilendiğinin izlenebilmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle idarelerin performans göstergeleri belirlenirken kadın-erkek fırsat eşitliğinin izlenmesine yönelik göstergelere mümkün olduğunca yer verilmelidir.

Bu çerçevede performans göstergeleri belirlenirken dikkate alınması gereken temel ilkeler şunlardır:

- Alt program ve hedefleriyle ilişkili ve anlamlı olmalıdır.
- İdarenin alt programa özgü hedeflerine yönelik olacak şekilde belirlenir. Bu kapsamda, üst politika belgeleri, stratejik plan ve performans programlarında yer alan gösterge veya gösterge niteliğindeki bilgilerden de yararlanır.
- Her alt programla ilgili en az bir gösterge belirlenmelidir.
- Alt program düzeyindeki göstergeler program düzeyindeki anahtar göstergelerle uyumlu olmalıdır.
- Ölçülebilir ve anlaşılır olmalı, belirli bir süre için izlenebilir olmalıdır.
- Gösterge verileri geçmiş yıllar itibarıyla mevcut ve erişilebilir olmalıdır.
- Program gerekçesinde yer alacağından göstergenin hedeflenen değeri her mali yıl ve izleyen iki yıl için güncellenmelidir.
- Uluslararası kıyaslamalara imkân vermek üzere, uluslararası alanda kullanılan göstergelere (OECD, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi kuruluşlar

tarafından kullanılan göstergeler gibi) mümkün olduğunca yer verilmelidir.

- TÜİK ve ulusal düzeyde sivil toplum kuruluşlarınca üretilen, programla ilişkili gösterge niteliğinde olabilecek istatistiklerden azami ölçüde yararlanılmalıdır.

- Verilerin hangi idare, kurum, kuruluş veya sistem tarafından üretildiğine ilişkin kaynak belirtilmesi zorunludur. Kaynak gösterilemeyen verileri içeren göstergeler kullanılmamalıdır.

Alt programlar, program sınıflandırmasının daha alt düzeyinde yer alması nedeniyle bu düzeyde belirlenen göstergeler üzerinde anahtar göstergelere nazaran idarenin kontrolü ve etkisi daha yüksektir. Bununla birlikte hedeflerdeki ilerlemeyi değerlendirmek için alt program göstergeleri de tek başına yeterli olmayabilir. Bu durumda alt programın beklenen hedef ve sonuçlarını başarmaya yönelik ne kadar iyi işlediğinin belirlenmesi için sistematik değerlendirme süreçlerinin yürütülmesi gerekmektedir.

Alt program hedeflerinin yıldan yıla değiştirilmesi öngörülmemekle birlikte bu hedeflere yönelik olarak belirlenen performans göstergelerinde hedefteki ilerlemelere bağlı olarak değişiklik ihtiyacı ortaya çıkabilecektir. Bu değişiklik ihtiyacı göstergenin kapsamı ve içeriğine veya göstergenin hedeflenen değerine ilişkin olabilir. Göstergelerin kapsamı ve içeriğiyle ilgili değişiklik talepleri üçüncü bölümde yer verilen usuller doğrultusunda Başkanlığımıza iletilecektir.

Göstergelerin hedeflenen değerleri ise idareler tarafından üç aşamada belirlenecektir. Göstergelerin hedeflenen değerleri ilk olarak bütçe hazırlık sürecinde idare bütçe teklifleriyle birlikte Başkanlığımıza sunulacaktır. Daha sonra bu değerler Cumhurbaşkanı Teklifi aşamasında teklifte yer alan büyüklüklere göre revize edebilecektir. Son aşamada, kanunlaşan bütçe büyüklüklerine göre bu değerlere nihai hali verilecektir.

Program göstergelerinin hedeflenen değerleri kısa vadeli (yıllık) bir zaman dilimini içermesi nedeniyle bu değerlerde yıl içinde değişiklik yapılamayacaktır. Göstergenin hedeflenen değeri ile gerçekleşme değeri arasındaki farkların nedenleri bir sonraki yıl faaliyet raporlarında ve bütçe belgelerinde açıklanacaktır.

Performans göstergelerinin hesaplama yöntemi ve verilerin kaynaklarının belirtilmesi güvenilir ve doğru bilginin temin edilmesi ve raporlanması açısından önemli görülmektedir. Bu nedenle performans göstergelerine ilişkin tablolarda söz konusu bilgilere mutlaka yer verilecektir.

Performans göstergeleri idare düzeyinde öngörüldüğü için 2020 yılı idare performans programlarında kullanılacak olup üçüncü bölümde konuya ilişkin ayrıntılara yer verilmektedir.

2.2.1.5. Yükseköğretim Hizmetleri Programı Program Gerekçesi

Yükseköğretim kurumlarının yürüttükleri eğitim ve araştırma faaliyetleri ile topluma yönelik sundukları ürün ve hizmetler çeşitlilik gösterebilmekle birlikte nihai amaçları ve hedef kitlesi açısından benzer özelliktedir. Ortak amaçlara yönelik benzer nitelikte hizmet sunmaları nedeniyle, yükseköğretim kurumları tarafından birlikte yürütülmek üzere ortak program ve alt programlar oluşturulmuştur. Bu çerçevede bütçe gerekçesinin bir parçası olan program gerekçelerinde, aynı program ve alt programları yürütmeleri nedeniyle tüm yükseköğretim kurumları için diğer ortak programlardan farklı olarak konsolide edilebilir nitelikte veri üretilebilen program performans bilgisine yer verilecektir.

Bu kapsamda Yükseköğretim Kurulu, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve yükseköğretim kurumları tarafından yürütülecek olan “Yükseköğretim Hizmetleri” programı için oluşturulan program gerekçesinin özelliklerine ve hazırlanmasında uyulacak esaslara aşağıda yer verilmektedir:

- Programın koordinasyonundan sorumlu olması nedeniyle YÖK tarafından hazırlanacak ve idare bütçe teklifiyle birlikte Başkanlığımıza sunulacaktır.
- *Programın kapsamının oluşturulmasından YÖK sorumludur.*
- Program gerekçesinde yer alacak alt program hedef ve göstergeleri tüm yükseköğretim kurumları için konsolide edilebilir nitelikte veri üretilebilecek şekilde belirlenmiştir. Bu kapsamda söz konusu gösterge verilerinin yükseköğretim kurumları tarafından mutlaka e-bütçe sistemine girilmesi gerekmektedir.
- Programın anahtar göstergeleri ile alt program göstergelerine ilişkin hedeflenen değerlerin belirlenmesinden, yükseköğretim kurumlarıyla işbirliği halinde YÖK sorumludur.
- Program anahtar göstergeleri, alt program hedef ve göstergelerine ilişkin verilerin temin edilmesi ve gerçekleşme sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesinden YÖK sorumlu olup bu amaçla gerekli yapı ve araçları oluşturacak ve yükseköğretim kurumları arasında koordinasyonu sağlayacaktır.

Bu çerçevede bütçe gerekçesinin bir parçası olan program gerekçesinde yer alacak program amacı ve anahtar göstergeleri ile alt program hedef ve göstergeleri e-bütçe

sisteminde tanımlanmıştır. Program amacı, anahtar göstergeleri ve alt program hedef ve performans göstergeleri dışındaki açıklamalar, verinin kaynağı, hesaplama yöntemi gibi diğer bilgiler YÖK tarafından e-bütçe sistemine girilecektir. Konsolide edilebilir nitelikte olan ve program gerekçesinde yer alan performans göstergelerinin hedeflenen değerleri e-bütçe sistemine yükseköğretim kurumları tarafından girilecektir. Bu verilerin e-bütçe sistemine konsolide edilmesi suretiyle program gerekçesinde yer alacak gösterge hedef değerleri belirlenmiş olacaktır.

2.2.2. Programın Gelişimi

Gelişim bölümü, programın oluşturulmasından başlayarak yıllar itibarıyla program kapsamında yer alan faaliyetlerin programın amacına etkilerinin değerlendirildiği, gösterge sonuçlarının analiz edildiği, geçmiş verilerden hareketle geleceğe yönelik beklentilerin ortaya konulduğu bölümdür. Bu bölüm, tüm detayların sunulması yaklaşımıyla değil, seçici bir anlayışla düzenlenmelidir.

Gelişim bölümünde;

- Programın fiziki, beşeri ve mali kaynaklarının gelişimi,
- Program kapsamındaki ürün ve hizmetlerin gelişimi,
- Programın hedef kitleye sağladığı yararlar,
- Program kapsamında yürütülen faaliyetlerde zaman içerisinde meydana gelen değişiklikler ve bunların program amacına etkisi,
- Anahtar göstergelerin ve dışsal faktörlerin programa etkisi ve katkısı hususlarına ana hatları itibarıyla yer verilir.

Programın gelişimi bölümüne program gerekçelerinin *ilk yılında* yer verilmemesi, sonraki yıllarda uygulama sonuçlarının (gösterge gerçekleştirmeleri, harcamalar gibi) elde edilmesiyle birlikte sisteme dâhil edilmesi öngörülmektedir.

2.3. Program Maliyeti - Program Ödenek İhtiyacı

2.3.1. Program Maliyeti

Maliyet kavramı, disiplinlere göre farklı anlamlara gelebilmekte ve farklı kapsama sahip olabilmektedir. İktisat literatüründe fırsat maliyeti, marjinal maliyet gibi kavramlar ön plana çıkarken işletme veya muhasebe literatüründe ise sabit ve değişken maliyetler, doğrudan ve dolaylı maliyetler ile gider ve harcama kavramları odakta yer almaktadır.

Geniş anlamda maliyet kavramı katlanılan fedakârlıklar ile ödenen bedel ve karşılıkları içermekte iken dar anlamda maliyet kavramı mal üretimi ve hizmet sunumu sırasında kullanılan girdiler (üretim faktörleri) için harcanan paraya atıfta bulunmaktadır.

Program maliyetlerinin doğru tespit edilmesi, kullanılan kamu kaynağı ile ulaşılmak istenen sonuçlar arasında karşılaştırma yapılmasına imkân sağlayarak kamu kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılıp kullanılmadığı sorularına cevap verilmesine katkıda bulunur. Ancak bu şekilde maliyet etkin bir uygulama yürütülüp yürütülmediği açıklığa kavuşabilecek veya hizmet sunumu nedeniyle katlanılan maliyetler ile hizmetlerden sağlanan faydaların karşılaştırılabilmesi mümkün olacaktır. Ayrıca program maliyetlerinin doğruluğu karar alıcıların alternatif yöntemler arasında tercih yapabilmesine imkân sağlamakta olup kamu kaynaklarının daha etkin kullanılması sonucunu doğurabilecektir.

Bir program kapsamında üretilen ürünler ile sunulan hizmetlerin maliyeti; süreçte kullanılan girdiler için yapılan harcamaların yanı sıra mal veya hizmet üretilirken kullanılan taşınır ve taşınmazların maliyeti, taşınmazların yıpranması nedeniyle katlanılan amortisman giderleri, mal veya hizmet üretilirken üstlenilen yükümlülükler dikkate alınmak suretiyle tam olarak tespit edilebilir. Bu şekilde bir maliyet tespiti tahakkuk esaslı bütçe ve muhasebe anlayışı ile birlikte detaylı bir maliyet muhasebesi anlayışının gelişmesini gerektirmektedir.

5018 sayılı Kanun ile ülkemizde bütçe giderleri nakit esasına göre kayıt altına alınmakta ve devlet muhasebesinde maliyet esaslı bir yaklaşım tam olarak uygulanmamaktadır. Bu nedenle program bütçeye geçişin ilk yıllarında programların maliyetleri tespit edilirken bütçe giderleri esas alınacak ve programın bütün maliyet unsurlarının hesaplanması yerine programın bütçe dönemindeki kaynak ihtiyacına odaklanılacaktır. Daha sonraki yıllarda bu alanda yapılacak çalışmalarla birlikte maliyet tespitini daha ileri düzeye taşımak mümkün olacaktır.

Programların maliyetleri belirlenirken faaliyetler esas alınacaktır. Faaliyet maliyetlerinin belirlenmesi, aşağıdan yukarıya doğru bir yaklaşımla alt programların ve programların maliyetlerinin belirlenmesini sağlayacaktır.

2.3.1.1. Faaliyetlerin Maliyetlendirilmesi

Faaliyetlerin maliyeti tespit edilirken dar anlamda maliyet kavramı esas alınacak, ilgili faaliyet kapsamında yürütülmesi planlanan iş, işlem ve süreçlere ilişkin nakdi ödemeler

dikkate alınacaktır.

Maliyetin tespitinde bütçe dönemi esas alınacak olup üç yıllık bir tahmin yapılacaktır. Ayrıca faaliyet ile ilişkilendirilebilen sabit ya da değişken tüm harcamalar maliyete dâhil edilecektir. Bu şekilde yapılacak maliyet tahmini ile aşağıdan yukarıya doğru alt program ve programların ödenek ihtiyacının tespit edilmesi sağlanacaktır.

Faaliyetlerin ödenek ihtiyacı aşağıda yer verilen tablo ile tespit edilecek olup söz konusu tablo idare bütçe tekliflerinde kullanılacaktır. Ödenek ihtiyacı tespit edilirken faaliyetlerle ilişkilendirilebilen tüm doğrudan ve dolaylı maliyetler dikkate alınacaktır.

FAALİYET GEREKÇESİ

Adı
Yasal Dayanak	İdareye görev veren dayanak maddesi yazılacak.
Açıklama	Faaliyetin yürütülmesine ilişkin gerekçe yazılacak, faaliyetin yürütülmesi sonucunda hangi hedeflerin gerçekleştirilmesine katkı sağlanacağı kısaca belirtilecek (maksimum 400 karakter)
Yürütülecek İşler	Faaliyet kapsamında yürütülecek işlere, işlemlere ve süreçlere kısaca yer verilecek.

FAALİYETİN ÖDENEK İHTİYACI

Personel Giderleri ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri

EKO KOD	2019 ÖDENEK	2019 HARCAMA	2020 TEKLİF	2021 TAHMİN	2022 TAHMİN
TOPLAM					

Açıklamalar Hesaplama yapılırken kullanılan varsayımlar yazılacaktır

Mal ve Hizmet Alımı Giderleri

EKO KOD	2019 ÖDENEK	2019 HARCAMA	2020 TEKLİF	2021 TAHMİN	2022 TAHMİN
TOPLAM					

Açıklamalar Hesaplama yapılırken kullanılan varsayımlar yazılacaktır

Sermaye Giderleri

EKO KOD	2019 ÖDENEK	2019 HARCAMA	2020 TEKLİF	2021 TAHMİN	2022 TAHMİN
TOPLAM					

Açıklamalar Hesaplama yapılırken kullanılan varsayımlar yazılacaktır

İdare tarafından yapılan ödemelerin bir kısmı doğrudan bir faaliyetle ilişkilendirilebilirken bir kısım ödemeler faaliyetin maliyetini dolaylı olarak etkilemektedir.

Doğrudan maliyetler; belirli bir faaliyet ile ilişkisi büyük ölçüde saptanabilen maliyetlerdir. Faaliyetin maliyeti, bir ürün ve hizmetin üretimi ve sunumu için gerekli olan cari, sermaye, transfer kalemlerinin bir ya da *birkaçından* oluşabilir. Faaliyetin yürütülmesi sırasında görev

alan personele ödenen ücretler, faaliyetin yürütülmesi için ihtiyaç duyulan mal, malzeme ve hizmet alımları, yapım ve bakım onarım işleri, faaliyet kapsamında ödenen hibe ve kredi destekleri gibi doğrudan faaliyetle ilişkili ödemelerin tamamı faaliyetlerin maliyetlerine dâhil edilecektir.

Dolaylı maliyetler literatürde iki veya daha fazla çıktı türünün üretilmesi amacıyla birlikte veya ortak olarak kullanılan ancak herhangi bir çıktıyla ilişkisi tam olarak belirlenemeyen maliyetler şeklinde tanımlanmaktadır. Dolaylı maliyetlerin tipik örnekleri arasında; genel yönetim hizmetlerinin maliyetleri, faaliyetlerin tamamına hizmet sağlayan güvenlik, kiralama, binalar ile ekipman ve diğer araçların işletme ve bakım maliyetleri sayılmaktadır.

Dolaylı maliyetleri temel olarak ikiye ayırmak mümkündür;

- İdarenin ana hizmet konularına ilişkin birden fazla faaliyeti ilgilendiren giderler,
- İdarenin tüm faaliyetlerine destek sağlayan ve idarenin kurumsal ve yönetsel ihtiyaçlarının karşılanması için yapılması zorunlu genel yönetim giderleri.

İdarenin ana hizmet konularına ilişkin birden fazla faaliyeti ilgilendiren dolaylı maliyetlere ilişkin esaslar aşağıdaki bölümde, idarenin tüm faaliyetlerine destek sağlayan dolaylı maliyetlere ilişkin esaslar ise Yönetim ve Destek Programı başlıklı bölümde anlatılacaktır.

2.3.1.1.1. İdarenin Ana Hizmet Konularına İlişkin Birden Fazla Faaliyeti İlgilendiren Giderler

Program sınıflandırması esas itibarıyla belirli bir politika hedefiyle ilişkili olarak, kamu idarelerinin temel görev ve sorumluluklarını içeren kamu hizmetlerine odaklandığı için program kapsamında yürütülen faaliyetler genellikle sunulan hizmetleri yani idare tarafından üretilen çıktıları ön plana çıkarmaktadır. Bu nedenle bir faaliyetin bir veya birden fazla birim tarafından yürütülmesi ya da bir harcama biriminin birden fazla faaliyet yürütmesi mümkündür.

Faaliyetlerin maliyetleri tespit edilirken öncelikle ilgili faaliyetin doğrudan maliyetleri tespit edilecek buna ilave olarak faaliyetle ilgili dolaylı maliyetler aşağıda yer alan ilkelerle birlikte esas olarak dağıtım anahtarları kullanılmak suretiyle paylaşılacaktır.

İdarelerin teşkilatlanmalarının çıktı ve sonuç odaklı olmaması, idarelerin taşra ve yurtdışı teşkilatlarında yürütülen iş, işlem ve süreçlerin birden fazla faaliyetle ilişkili olması, bir birim tarafından yürütülen faaliyetlerin idarelerin yürüttüğü diğer faaliyetlere katkı sağlaması gibi durumlarda dolaylı maliyetlerin çeşitli yöntemler kullanılarak faaliyetlere dağıtılması

gerekecektir.

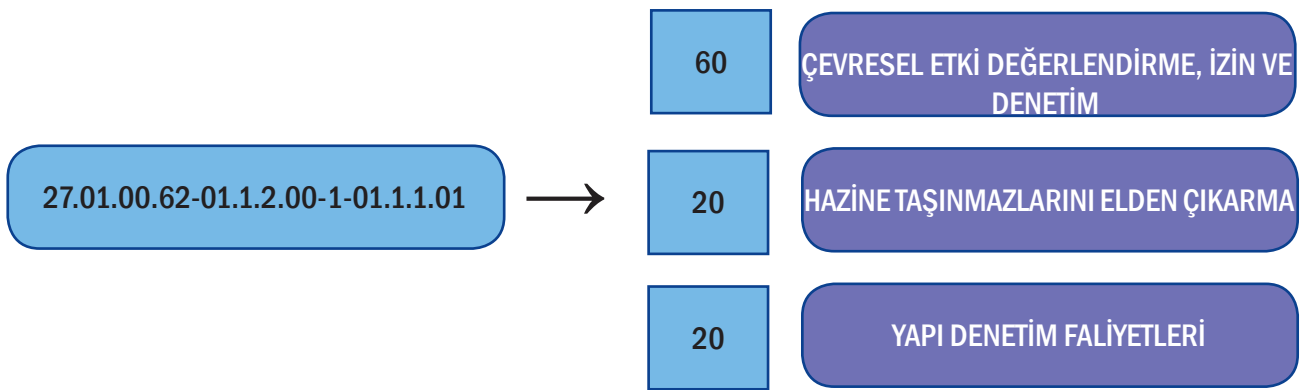
Bu durumda öncelikle faaliyet sonucu elde edilen çıktıların ortaya konması gerekmektedir. Faaliyet sonucu üretilen çıktılarının tespitinin ardından bu çıktıları üretmek için kullanılan girdiler ile bu girdilerin üretilen çıktıya katkılarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda bir birim ağırlıklı olarak tek bir faaliyet yürütüyor (% 85 – 90 gibi bir oran düşünülebilir) ve diğer faaliyetlere olan katkısı sınırlı düzeyde ise ilgili birimin rutin olarak yürüttüğü iş ve işlemlere yönelik tüm maliyetleri (personel giderleri, mal ve hizmet alımları gibi) ağırlıklı olarak yürüttüğü faaliyet kapsamında değerlendirilmelidir. Rutin iş ve işlemler dışında yürütülen projeleri içeren kısa dönemli iş, işlem ve süreçler ilgili projelerden elde edilmesi beklenen çıktılara göre faaliyetlerle ilişkilendirilmelidir.

- İdarelerin taşra ve yurtdışı teşkilatlarının yürüttüğü faaliyetlerin maliyetleri ile birden fazla merkez birimi tarafından yürütülen faaliyetlerin maliyetlerinin dağıtım anahtarları kullanılmak suretiyle ayrıştırılması gerekmektedir. Kullanılacak dağıtım anahtarlarının, faaliyetlerin teknik detaylarına hâkim olmaları nedeniyle hizmeti yürüten idarenin uzmanlığı çerçevesinde belirlenmesi daha uygun olacaktır. Bununla birlikte dağıtım yapılırken kullanılacak anahtarların tespitinde aşağıdaki yöntem ve örneklerden faydalanılabilir. Birden fazla faaliyete katkı sağlayan harcama birimlerinin, bütçeyle doğrudan ödenek tahsis edilmeyen daire başkanlığı, şube müdürlüğü gibi daha alt düzey birimlerinde görev yapan personel sayısı dağıtım anahtarı olarak kullanılabilir. Özellikle taşra teşkilatlarının maliyetlerinin dağıtımında taşra birimlerinin teşkilatlanması esas alınabilir. Belirlenen faaliyetlerle, söz konusu birimlerin görev ve sorumluluk alanlarının büyük ölçüde örtüştüğü durumlarda birimlerin personelsayısının dağıtım anahtarı olarak kullanılabilirdir. Faaliyetler sonucu üretilen ara ürün veya çıktıların sayısına göre dağıtım yapılabilecektir. Örneğin taşra teşkilatları tarafından verilen izin, ruhsat, sicil gibi belgelerin sayıları tespit edilerek farklı faaliyetlere ilişkin belge türlerinin sayıları itibarıyla faaliyetlere dağıtım yapılması yoluna gidilebilir. Bir personel tarafından yürütülen işlerin birden fazla faaliyet kapsamına girmesi durumunda, ilgili personelin faaliyetlere ilişkin harcadıkları mesai dağıtım anahtarı olarak kullanılabilir. Söz konusu mesai oranı çizelge tutulmak suretiyle veya personele yapılacak anketlerle tespit edilebilir. Ancak söz konusu yöntemin uygulanmasının zor olması nedeniyle bu yaklaşım yerine personelin ağırlıklı

olarak görev aldığı faaliyetle ilişkilendirilmesi ve maliyetlerinin ilgili faaliyete dâhil edilmesi tercih edilebilir.

2020 yılı merkezi yönetim bütçe hazırlık çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için e-bütçe sisteminde "Alt Faaliyet Dağıtım Ekranı" hazırlanmıştır. Söz konusu ekran 2019 yılı tertiplerinin faaliyetlere (alt faaliyet düzeyinde) dağıtılmasına imkân verecek olup ekran ile 2020 yılı bütçe tekliflerinin hazırlanma sürecinde idarelere kolaylık sağlanması hedeflenmiştir. Yine idarelere kolaylık sağlamak amacıyla sistem tarafından her faaliyete aynı isimle bir alt faaliyet otomatik olarak atanmıştır. İdarelerin yetkisinde olacak alt faaliyetler idare tarafından çeşitlendirilebilecektir.

Alt faaliyet dağıtım ekranında 2019 yılı bütçesinde yer alan veya bütçe işlemi yapılmak suretiyle yeni açılan her bir tertip alt faaliyetlerle ilişkilendirilecektir. Bir tertip tek bir alt faaliyetle ilişkilendirilebileceği gibi oran verilmek suretiyle birden fazla alt faaliyetle de ilişkilendirilebilecektir. Dağıtımın tamamlanmasının ardından 2019 yılı ödenek ve harcama verilerinin program, alt program ve faaliyet bazında varsayımsal olarak elde edilmesi mümkün olacaktır. Bu şekilde 2020 yılı bütçe tekliflerine baz oluşturacak ödenek ve harcama verilerine ulaşılabilecektir.

Program bütçeye geçişin ilk yıllarında, faaliyetlerin maliyetinin tam, doğru ve kesin olarak belirlenmesi beklenmemektedir. İlerleyen dönemlerde bilgi işlem sistemlerinde yapılacak iyileştirmeler ve sistemin uygulanmasının getireceği tecrübeler ile birlikte maliyetlendirme çalışmalarının daha sağlıklı ve detaylı bir şekilde yürütülebileceği düşünülmektedir.

2.3.2. Yönetim ve Destek Programı

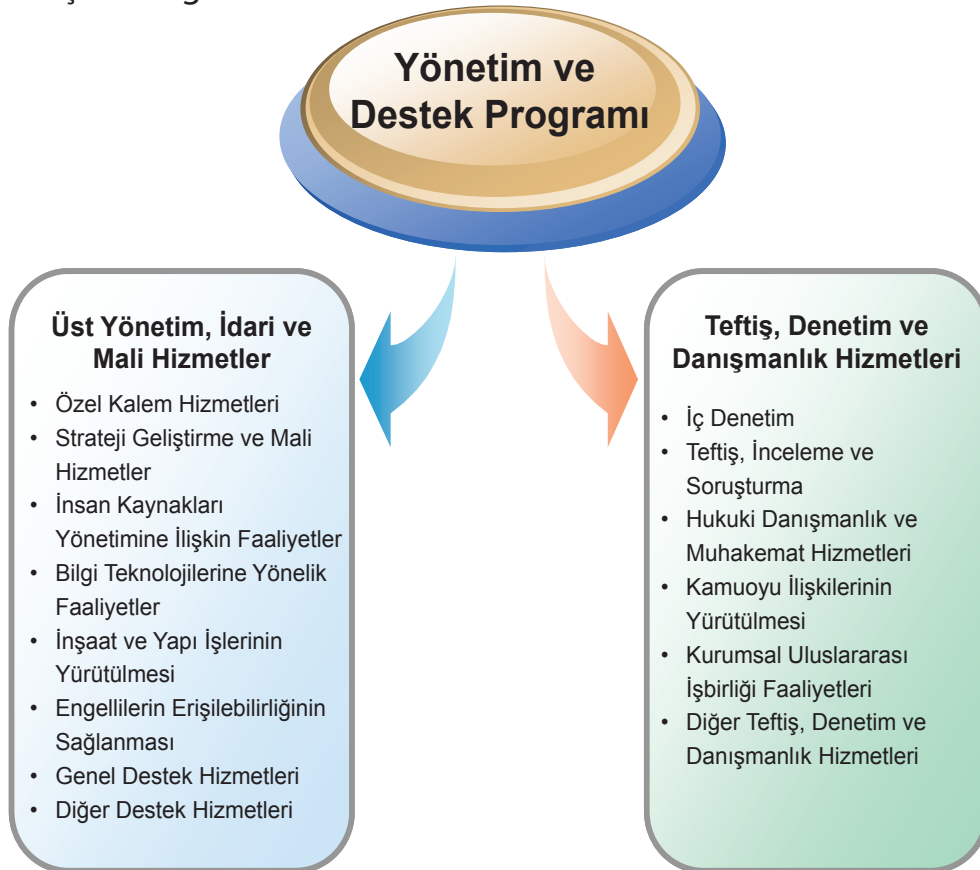
İdarenin üst yönetimine ilişkin hizmetler, idarenin tüm faaliyetleriyle ilgili yardımcı hizmet niteliğindeki hukuki danışmanlık ve muhakemat hizmetleri, idari ve mali hizmetler, danışma ve denetim faaliyetleri ile insan kaynakları yönetimine ilişkin faaliyetler bu kapsamda yer

almakta olup bunlara ilişkin maliyetler dolaylı maliyet niteliği taşımaktadır.

İdarenin tüm faaliyetlerine destek sağlayan, kurumsal ve yönetsel ihtiyaçlarının karşılanması için yapılması zorunlu olan genel yönetim giderlerine ilişkin dolaylı maliyetlerin; yönetim ve destek programı gibi programlarda veya dağıtım anahtarları kullanılmak suretiyle hizmet programlarının maliyetine dağıtılarak bütçeleştirilmesi ve izlenmesi tercih edilebilmektedir. Söz konusu dolaylı maliyetler topluma ya da diğer dış paydaşlara yönelik değil kamu idarelerinin iç hizmetlerine ilişkin çıktılarının üretilmesine yöneliktir. Kamu idarelerinin temel amacının kendine yönelik hizmet üretmek olmadığı dikkate alındığında yönetim ve destek programı sonuç odaklı program anlayışına uymamaktadır. Bununla birlikte maliyetlerin dağıtımının karmaşık süreçler gerektirmesi ve genel varsayımlara dayanması gibi nedenlerle bu tür dolaylı maliyetlerin dağıtılması yerine yönetim ve destek programının kullanılması genel olarak kabul görmektedir.

Bu Rehberde yukarıda belirtilen nedenlerle dolaylı maliyet niteliği taşıyan genel yönetim giderlerinin izlenmesi amacıyla her idarede bir **“yönetim ve destek programı”** oluşturulması ilkesi benimsenmiştir.

Bu çerçevede yönetim ve destek programı, bu programın alt programları ve faaliyetleri aşağıda yer alan şekilde görülmektedir.

Yönetim ve destek programı kapsamında yürütülecek faaliyetlere ilişkin ayrıntılı açıklamalara Ek-5'te yer verilmektedir.

Yönetim ve destek programının maliyetleri belirlenirken doğrudan harcama birimleri esas alınmayacaktır. Danışma, denetim ve yardımcı hizmet birimlerinin faaliyetleri genel olarak genel yönetim faaliyetleri arasında yer almakla birlikte bu birimler tarafından yürütülen faaliyetler arasında doğrudan bir hizmet programıyla ilişkili faaliyetler de olabilecektir. Diğer taraftan ana hizmet birimleri tarafından yürütüldüğü halde idarenin tümünü ilgilendiren hizmetlere ilişkin maliyetler de söz konusu olabilecektir. Bu durumlarda aşağıdaki esaslar uygulanır;

- Danışma, denetim ve yardımcı hizmet birimi niteliğindeki birimler tarafından gerçekleştirilen bir alım ya da yapım işi, doğrudan bir programın ürün ve hizmetleri ile ilişkilendirilebiliyor ise söz konusu ürün ve hizmetlere ilişkin maliyetler yönetim ve destek programına değil ait olduğu programın maliyetine dâhil edilecektir. Nitekim inşaat ve emlak birimleri çok sayıda hizmet biriminin yapım, bakım ve onarım işlerini yürüten hizmet birimleridir. Bu nedenle bu birimler tarafından yapılan ve doğrudan bir programla ilişkilendirilebilen yapım, bakım ve onarım giderlerinin, yönetim ve destek programı altında değil ilgili programında izlenmesi gerekmektedir. Örneğin; Milli Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığınca yürütülen ilkokul ve ortaokul binalarına ilişkin büyük onarım giderleri "Temel Eğitim Programı", lise eğitimi veren okullara yönelik büyük onarım giderleri ise "Ortaöğretim Programı" altında ve ilgili faaliyetlerinde izlenecektir. Söz konusu birimin programlara dağıtılamayan idari giderleri ise yönetim ve destek programı altında yer alacaktır.

- Diğer taraftan teşkilat mevzuatında yer alış biçimine bakılmaksızın, tüm programlara katkı sağlayan hizmetlere ilişkin giderler yönetim ve destek programına dâhil edilebilecektir. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ana hizmet birimi niteliğinde olmakla birlikte, söz konusu Genel Müdürlükçe yürütülen hizmetler, Bakanlığın hedef kitleye göre belirlenen tüm programlarına hizmet etmesi nedeniyle yönetim ve destek programında değerlendirilebilecektir.

2.3.3. Program Dışı Giderler

İdarelerin görev alanına giren konulara ilişkin faaliyetlerinin programlarla ilişkilendirilmesi

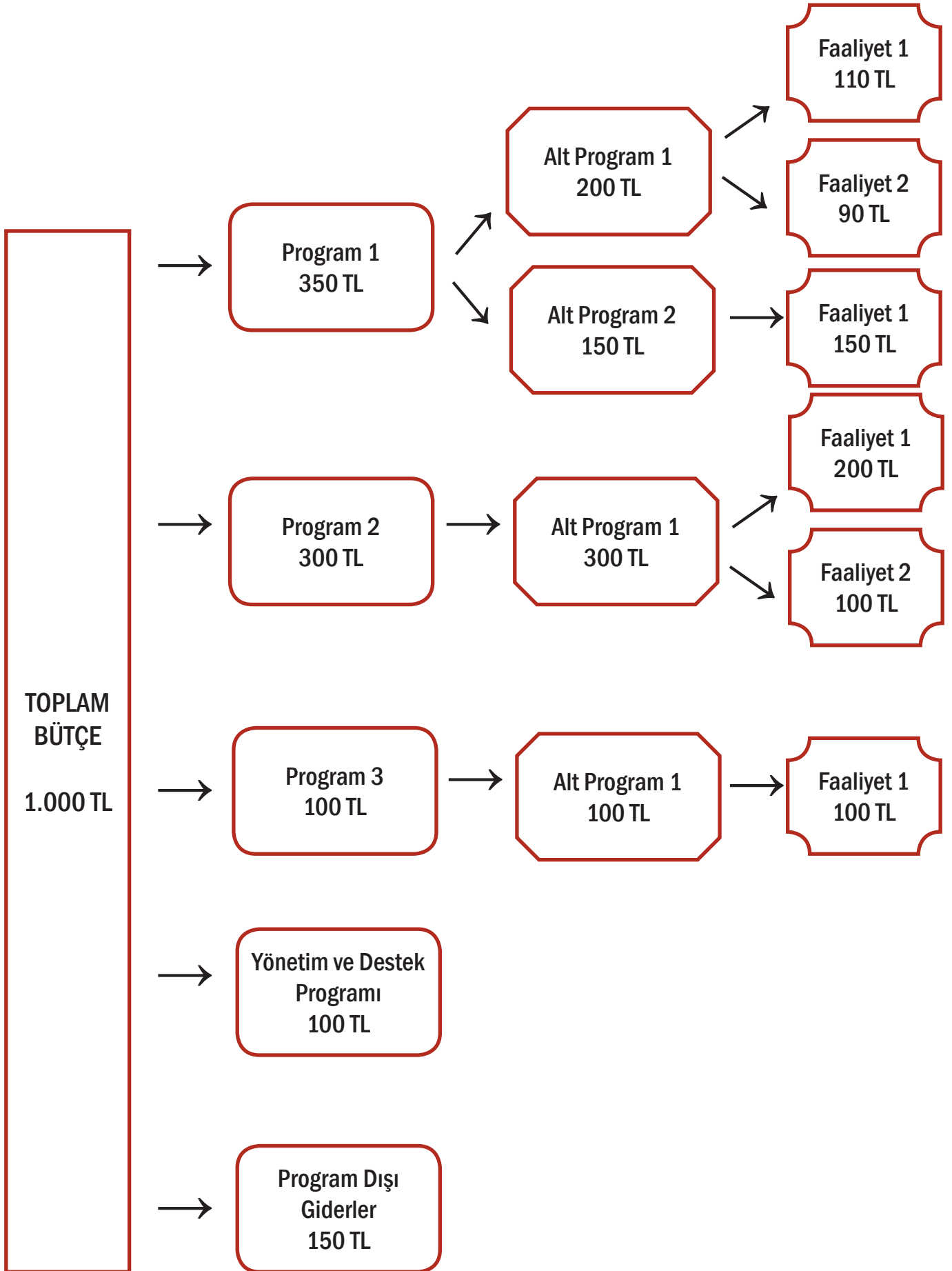
esastır. Bu çerçevede idarelerin görev alanlarıyla ilişkisi kurulabilen ve merkezi yönetim kapsamı dışındaki idarelere, hane halkına, firmalara, fonlara, özel hesaplara, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına aktarılan kaynakların da amacı dikkate alınarak programlarla ilişkilendirilmesi gerekmektedir. İlgili programların performans bilgisi oluşturulurken bu kaynaklar da dikkate alınacak olup söz konusu performans bilgisi kaynağı aktaran idarenin bütçe teklifinde yer alacaktır. Örneğin, KOBİ'lerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması için KOSGEB tarafından firmalara verilen desteklere ilişkin giderler "Sanayinin Geliştirilmesi, Üretim ve Yatırımların Desteklenmesi" programının bütçesinde yer alacaktır.

Diğer taraftan merkezi yönetim bütçesinin mevcut yapısı incelendiğinde, idarelerin doğrudan görev alanına girmemekle birlikte ilgili mevzuatı gereğince veya yerleşik teamüller nedeniyle idare bütçelerinde yer alan ve merkezi yönetim kapsamı dışındaki kurum veya kuruluşlara aktarılan kaynaklar bulunduğu görülmektedir. Örneğin Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan siyasi partilere yardım giderleri ile genel bütçe kapsamındaki idareler için kamu işveren sendikalarına yapılan aidat ödemeleri bu kategoride sayılabilir. Ayrıca merkezi yönetim bütçesi dışındaki idarelere aktarılan görev zararı ödemeleri, Sosyal Güvenlik Kurumu açık finansmanı, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına yapılan hazine yardımı, genel bütçe vergi gelirlerinden belediyelere ayrılan paylar gibi kaynaklar ilgili programla ilişkilendirilecek diğer örnekler olarak sıralanabilir.

Söz konusu kaynaklar da kaynağın aktarılmasındaki amaç dikkate alınarak ilgili programlar kapsamında değerlendirilecektir. Bu kapsamda bazı idare bütçelerinde, idarelerin görev alanlarıyla doğrudan ilişkilendirilemeyen program, alt program ve faaliyetlere yer verilmesi zarureti doğmuştur. Bu durum program bütçe sisteminin idari teşkilat yapısından ziyade kamu hizmetlerinin sunulma amaçlarını esas alması nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Söz konusu programlara ve alt programlara yönelik performans bilgisi, ödeneğin yer aldığı idare bütçesinde değil ilgili programın koordinasyonundan sorumlu idarenin bütçe teklifinde yer alacaktır. Örneğin kamu işveren sendikalarına aktarılan kaynaklara ilişkin performans bilgisi Hazine ve Maliye Bakanlığı yerine "İstihdam" programının koordinasyonundan sorumlu Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde gösterilecektir. İlgili programların performans bilgisi oluşturulurken bu kaynaklar da dikkate alınacaktır.

Diğer taraftan bütçesinde yer aldığı idarenin programlarıyla ilgili olmadığı halde merkezi yönetim bütçesi kapsamında yer alan idarelere aktarılarak veya tahakkuk ettirilerek kullanılan kaynaklar da bulunmaktadır. Örneğin, merkezi yönetim kapsamındaki bir idarenin bütçesinin finansmanı amacıyla genel bütçe kapsamındaki idare bütçelerinde yer alan hazine yardımları, 5018 sayılı Kanununun 23 üncü maddesi gereğince merkezi yönetim bütçesinde yer alan yedek ödenekler, yükseköğretim kurumlarına gönderilmek üzere Yükseköğretim Kurulu bütçesine öğretim üyesi yetiştirilmesi amacıyla tahsis edilen ödenekler gibi kaynaklar aktarıldıkları idare bütçelerinde harcamaya dönüşmektedir. Dolayısıyla bu kaynaklar bütçesinde yer aldığı idare açısından **“program dışı giderler”** olarak sınıflandırılır. Yıl içi bütçe uygulamasında söz konusu kaynaklar gönderildiği idarenin bütçesine ilgili olduğu program tertiplerine eklenecektir.

Bu çerçevede bir İdare bütçesine merkezi yönetim bütçesinden tahsis edilen toplam ödenek; programlar dâhilindeki giderler, yönetim ve destek programında yer alan giderler ile program dışı giderlere ilişkin ödeneklerin toplamına eşit olmalıdır.

III- PROGRAM BÜTÇE VE POLİTİKA BELGELERİ İLİŞKİSİ, PROGRAM BÜTÇEYE GEÇİŞ SÜRECİ

Mali yönetim sistemine ilişkin reformların sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için sistemdeki tüm aktörler tarafından benimsenmesi ve reformlarla getirilen yeni araçların özümsemesi gerekmektedir. Söz konusu gereklilikler aynı zamanda topyekûn bir bakış açısı değişikliğine işaret etmektedir. Bu nedenle mali yönetim sistemine ilişkin reformlar hiçbir dönemde ve hiçbir ülke açısından hızlı ve kolay uyum sağlanan süreçler olamamıştır. Dolayısıyla bütçeleme sistemlerine ilişkin reformlar her zaman bir sonraki reforma veya çalışmaya atıfta bulunmakta, geliştirme ve iyileştirmenin bir süreç içereceği vurgusunu yapmaktadır. Nitekim 1980'li yıllardan itibaren performans esaslı bütçe uygulamalarının ilk örneklerini ortaya koyan, başta ABD olmak üzere Avustralya, Kanada, Hollanda ve Fransa gibi ülkeler de edindikleri tecrübeler ve uygulamalara ilişkin değerlendirmeler çerçevesinde sistemin sorunlarını çözmeye yönelik yeni uygulamalar geliştirmiştir.

Ülkemizde de 5018 sayılı Kanun ile birlikte kamu mali yönetim sistemimizde önemli reformlar gündeme gelmiş, kamu maliyesi birçok yönüyle köklü değişimler geçirmiştir. Bu temel reform alanlarından bir tanesi de bütçeleme sistemine ilişkin olup kamu idareleri tarafından üretilen ürünler ile sunulan hizmetlere odaklanmayı gerektiren performans esaslı bütçeleme anlayışı hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Son 15 yıllık dönem incelendiğinde uygulanmaya çalışılan bütçeleme sisteminin; belge enflasyonu yaratması, üretilen performans bilgisi kalitesinin takip edilememesi, bu bilgilerin karar alma süreçlerinde kullanılamaması gibi eleştiriye açık birçok yönü bulunmakla birlikte performans hedefi ve göstergesi gibi daha önce kullanılmayan kavramları sistemin bir parçası haline getirmesi, kamu idarelerinde performansa dayalı bir yönetim kültürünün gelişmesine katkı sağlaması, kavramsal açıdan birlik sağlaması, odak noktasının çıktılara yönelmesi gerekliliği ile kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılıp kullanılmadığı sorusunu gündemde tutması gibi azımsanmaması gereken önemli katkıları bulunmaktadır.

Program bütçe reformuna, 5018 sayılı Kanun çerçevesinde yapılan çalışmalar sonucunda edinilen tecrübeler doğrultusunda tespit edilen sorunların giderilmesi amacıyla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle reformla birlikte söz konusu sorunların çözümüne ilişkin mekanizmalar geliştirilmeye çalışılmış ve mali yönetim sistemimize ilişkin temel ilkelerin daha sağlıklı bir şekilde uygulanması hedeflenmiştir. Bu çerçevede reform kapsamında

bütçeler ile üst politika belgeleri ve performans bilgisi arasında bağ kurulabilmesi amacıyla program bütçe sınıflandırması geliştirilmiştir. Aşağıdaki bölümde söz konusu bütçe sınıflandırması ve performans bilgisi ile üst politika belgeleri ve idareler tarafından hazırlanan stratejik planlar ve performans programları arasında nasıl bir ilişki kurulduğu açıklanmaktadır.

3.1. Program Bütçe ile Üst Politika Belgeleri İlişkisi

Üst politika belgeleri, hükümetlerin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikaları ile hedef ve önceliklerini ortaya koyarak idarelere yürütecekleri işler ve ulaşmak istedikleri hedefler açısından yol gösterici olmaktadır. Başta kalkınma planları olmak üzere orta vadeli program, orta vadeli mali plan ve yıllık programlar temel üst politika belgeleri arasında sayılmaktadır. Hükümet düzeyinde ulaşılmak istenen amaç ve hedefler farklı şekillerde ifade edilerek söz konusu belgelerde yerini almaktadır.

Daha önce de belirtildiği üzere program bütçenin temel gereklilikleri arasında; harcamaların programlar itibarıyla sınıflandırılması, programların belirli politika amaç ve hedefleriyle ilişkilendirilmesi ve performans bilgisinin bütçeleme süreçlerinde kullanılması yer almaktadır.

Harcamaların programlar itibarıyla sınıflandırılması, temel görev ve sorumluluklar çerçevesinde kamu idareleri tarafından üretilen ürünler ile sunulan hizmetlerin amaçlarına göre sınıflandırılmasını ifade etmektedir. Söz konusu sınıflandırma belirli bir sistematığe bağlı olarak bütçe ve harcama verilerinin sürekliliğini sağlayacak ve idarelerin tüm ürün ve hizmetlerini kapsayacak şekilde belirlenmiştir. Bu kapsamda oluşturulan program ve alt programların, kamu hizmetlerinin devamlılığı çerçevesinde yıldan yıla değişmeyecek şekilde belirlenmesi yoluna gidilmiştir.

Diğer taraftan program ve alt program performans bilgisi ile faaliyetler, zaman içinde politika ve önceliklerde meydana gelebilecek değişikliklerden etkilenmektedir. Dolayısıyla program bütçe ile üst politika belgelerinin ilişkilendirilmesi esas itibarıyla söz konusu unsurlar eliyle gerçekleştirilecektir. Bahse konu unsurların üst politika belgeleri ile uyumlu olması beklenmekte ve politikalardaki değişikliklere göre yıldan yıla güncellenmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Bu çerçevede kalkınma planları, orta vadeli program, orta vadeli mali plan ve yıllık programlarda yer alan amaç, hedef, politika ve tedbirlerin mutlaka program

amaçlarına ve/veya alt program hedeflerine yansıtılması gerekmektedir.

Başkanlığımız ve idareler tarafından eşgüdüm halinde yürütülen performans bilgisi belirleme çalışmalarında bu hususa özellikle dikkat edilmiş, üst politika belgeleri idarelerin görev ve sorumluluk alanları itibarıyla incelenmiş ve program bütçe performans bilgisine üst politika belgelerinde yer alan öncelikler yansıtılmıştır. Son olarak program bütçe çalışmalarında üretilen anahtar göstergeler ile performans göstergeleri 2019 – 2023 dönemini kapsayan On Birinci Kalkınma Planında yer alan hedef ve göstergeler çerçevesinde değerlendirilmiş ve belgeler arasında uyum gözetilmiştir.

Üst politika belgelerinde yer alan hedef ve göstergelerin program bütçeye yansıtılması çerçevesinde, e-bütçede tanımlanmış olan performans bilgilerine ilişkin değişiklik talepleri program bütçeye geçiş süreci ve sorumluluklar bölümünde yer alan usullere göre Başkanlığımıza iletilebilecektir.

3.2. Program Bütçe İle Stratejik Plan ve Performans Programı İlişkisi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme” başlıklı 9 uncu maddesinde;

“Kamu idareleri, yürütecekleri faaliyet ve projeler ile bunların kaynak ihtiyacını, performans hedef ve göstergelerini içeren performans programı hazırlar.”

“Kamu idareleri bütçelerini, stratejik planlarında yer alan misyon, vizyon, stratejik amaç ve hedeflerle uyumlu ve performans esasına dayalı olarak hazırlarlar. Kamu idarelerinin bütçelerinin stratejik planlarda belirlenen performans göstergelerine uygunluğu ve idarelerin bu çerçevede yürütecekleri faaliyetler ile performans esaslı bütçelemeye ilişkin diğer hususlar Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir”

“Cumhurbaşkanlığı tarafından ilgili kamu idaresi için uygun görülen performans göstergeleri, kuruluşların bütçelerinde yer alır.”

hükümleri yer almaktadır.

Söz konusu düzenlemeler doğrultusunda kamu idareleri üst politika belgeleri ile uyumlu olarak; misyon ve vizyonlarını, stratejik amaç ve hedefleri ile göstergelerini içeren beş yıllık stratejik plan; yürütecekleri faaliyet ve projeler ile bunların kaynak ihtiyacını, performans hedef ve göstergelerini içeren yıllık performans programı hazırlamaktadır.

Anılan madde kapsamında kamu idarelerince hazırlanması öngörülen stratejik plan ve

performans programlarına yönelik süreçler ile diğer usul ve esaslar çıkarılan yönetmeliklerle düzenlenmiş olup söz konusu belgeler ilgili mercilere ve TBMM'ye sunulmakta, ayrıca kamuoyuna açıklanmaktadır.

Performans programlarının hazırlanması, ilgili idarelere gönderilmesi, kamuoyuna açıklanması ve bunlara ilişkin süreler ile diğer usul ve esasları belirlemek amacıyla "Kamu İdarelerince Hazırlanacak Performans Programları Hakkında Yönetmelik" 5/7/2008 tarihli ve 26927 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, performans programı hazırlıklarında kamu idarelerine yol göstermek amacıyla "Performans Programı Hazırlama Rehberi" yayımlanmıştır.

Performans programları yoluyla kamu idarelerince hazırlanan stratejik planlar ve bütçeler arasında bağ kurulması amaçlanmaktadır. Ayrıca söz konusu belgeler, idarenin bir yönetim aracı olma niteliği taşımakta ve saydamlık ilkesinin gereklerinin yerine getirilmesine katkı sağlamaktadır.

Bu Rehberde ortaya konulan program bütçe yaklaşımında, plan-program-bütçe ilişkisinin güçlendirilmesi ve süreçte yer alan belgeler arasında dil ve kavram bütünlüğünün sağlanması, paydaşlara doğru, zamanlı ve güvenilir verinin sunulması amacıyla, mevcut stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme sisteminde yer alan kavramlar ile uyum gözetilmiştir. Bu kapsamda program sınıflandırması ve programın performans bilgisi ile mevcut stratejik planlar ve performans programları; faaliyet, amaç, hedef ve göstergeler gibi benzer unsurları içermektedir. Dolayısıyla alt program performans bilgisi ile idare performans programlarının ilişkisinin açık bir şekilde ortaya konulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Bilindiği üzere Performans Programı Hazırlama Rehberi uyarınca performans programları idareye ilişkin Genel Bilgiler ile Performans Bilgileri olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır. Performans Bilgisi bölümünde, temel politika ve öncelikler ile stratejik plan bilgilerinin yanı sıra performans hedef ve göstergeleri ile faaliyetlere ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

Program bütçeye geçiş çalışmaları kapsamında idareler tarafından hazırlanacak performans programlarının Performans Bilgileri bölümünde ve ilgili tablolarında aşağıdaki bölümde yer alan süreçler sonucunda nihai hali verilen hedef ve göstergeler ile faaliyetler

kullanılacaktır. Bu kapsamda performans programlarında;

- “Performans hedefi” yerine idare tarafından yürütülen alt program hedeflerine,
- “Performans göstergesi” olarak idare tarafından yürütülen alt programların performans göstergelerine,
- “Faaliyet” olarak program bütçe çalışmaları kapsamında idareler ve Başkanlığımız tarafından birlikte belirlenen ve e-bütçe sisteminde tanımlanan faaliyetlere, ve bunlara ilişkin açıklamalara yer verilecektir.

Program gerekçesi ve performans programlarında aynı faaliyet, hedef ve göstergelerin kullanılması yoluyla; gereksiz bilgi üretiminin önlenmesi, sınırlı sayıda, hükümet öncelikleriyle bağlantısı kurulabilen ve karar alma süreçlerini destekleyen, program sonuçlarının izlenebilmesi, ulusal ve uluslararası kıyaslamalara imkân sağlayan performans bilgisinin üretilmesi ve kullanılması mümkün olacaktır.

3.2.1. 2020 Yılı İdare Performans Programlarının Şekli

Program bütçeye geçiş çalışmaları kapsamında 2020 yılı idare performans programları program bütçeye uygun şekilde hazırlanacaktır. İdare performans programlarının şekli ve içeriğine ilişkin düzenlemelere bu bölümde yer verilmiştir.

2020 yılı idare performans programlarında program bütçeye geçiş çalışmaları kapsamında Başkanlığımız ve İdareler tarafından birlikte belirlenen ve e-bütçe sisteminde tanımlanmış hedef ve göstergeler kullanılacaktır. Hâlihazırda e-bütçe sisteminde tanımlanmış olan hedef ve göstergelerin bütçe hazırlık sürecinde detaylı bir şekilde gözden geçirilmesi gerekmektedir. Söz konusu hedef ve göstergelerde değişiklik yapılması veya ilave hedef ve gösterge eklenmesi talep ediliyor ise program bütçeye geçiş süreci ve sorumluluklar bölümünde yer verilen usuller çerçevesinde değişiklik talepleri değerlendirilecektir.

Bilindiği üzere Performans Programı Hazırlama Rehberinin “Ekler, Tablolar ve Açıklamaları” bölümünde performans programının şekli belirlenmiş olup performans programlarında bakan ve üst yönetici sunuşunun ardından idareye ilişkin genel bilgiler bölümü ile performans bilgileri bölümüne ve eklere yer verilmektedir. 2020 yılı idare performans programlarının Performans Programı Hazırlama Rehberinde öngörülen “Ekler, Tablolar ve Açıklamaları” bölümüne ilişkin aşağıdaki açıklamaların yapılması ihtiyacı doğmuştur.

Performans programlarının bakan sunuşu, üst yönetici sunuşu ve idareye ilişkin genel

bilgiler bölümünde herhangi bir değişiklik yapılmamış olup bu bölüm önceki yıllarda olduğu şekliyle Performans Programı Hazırlama Rehberinde belirtilen usuller çerçevesinde hazırlanacaktır. Diğer taraftan “II- Performans Bilgileri” başlığı altındaki “B- Amaç ve Hedefler”, “C- Performans Hedef ve Göstergeleri ile Faaliyetler”, “D- İdarenin Toplam Kaynak İhtiyacı” ile “E- Diğer Hususlar” bölümlerinin aşağıda anlatıldığı şekliyle düzenlenmesi gerekmektedir. Bu başlık altında yer alan “A- Temel Politika ve Öncelikler” bölümüne ilişkin herhangi bir değişiklik öngörülmemiş olup bu bölüm önceki yıllarda olduğu gibi hazırlanmaya devam edilecektir.

Performans programlarının stratejik planlar ile uyumlu olarak hazırlanması gerekliliği nedeniyle performans programlarının program bütçeye uygun olarak hazırlanması sırasında da bu uyumun gözetilmesi önemlidir. Bu doğrultuda “II- Performans Bilgileri” başlığı altındaki “B- Amaç ve Hedefler” bölümünün sonuna alt program hedefleri ile stratejik amaçlar arasındaki ilişkiyi gösteren aşağıdaki tablonun eklenmesi gerekecektir.

ALT PROGRAM HEDEFLERİ ve STRATEJİK PLAN İLİŞKİSİ

Kurum:

Yıl:

PROGRAM ADI	ALT PROGRAM ADI	ALT PROGRAM HEDEFLERİ	İLİŞKİLİ OLDUĞU STRATEJİK AMAÇ
.....
.....
.....

Stratejik planı güncelleme aşamasında olan ancak 2020 yılı Performans Programı hazırlık sürecinde söz konusu güncellemeyi tamamlayamayan idareler, alt program hedeflerini bir önceki dönem stratejik planlarında yer alan stratejik amaçlarla ilişkilendirebileceklerdir. Ayrıca yeniden teşkilatlanma nedeniyle idari yapıları değişen kurumlardaki ilgili alt program hedefleri önceki idaresinin stratejik planındaki stratejik amaçlarla ilişkilendirilebilecektir. Örneğin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü ile ilgili “Hazine taşınmazlarının ekonominin ve paydaşların ihtiyaçlarını dikkate alarak etkili bir yaklaşımla yönetilmesi” alt program hedefi mülga Maliye Bakanlığı stratejik planında yer alan ilgili stratejik amaçla ilişkilendirilebilecektir.

Diğer taraftan “II- Performans Bilgileri” başlığı altındaki “C- Performans Hedef ve Göstergeleri ile Faaliyetler” bölümü yerine detayları aşağıda bulunan “İdare Performans Bilgisi”

bölümüne yer verilecektir.

Programı yürüten tek bir idare olması durumunda Rehberin ikinci bölümünde yer alan “Program Performans Bilgisi Tablosu” da ilk tablo olarak bu bölüme eklenecektir.

İDARE PERFORMANS BİLGİSİ

PROGRAM ADI:

PROGRAM AMACI:

Program gerekçesinde yer alan program amacına bilgi amaçlı yer verilecektir.

PROGRAMIN KAPSAMI:

ANAHTAR GÖSTERGELERİ

1- Program gerekçesinde yer alan anahtar gösterge ifadelerine bilgi amaçlı yer verilecektir.

2-

ALT PROGRAM ADI:

ALT PROGRAMIN KAPSAMI:

ALT PROGRAM HEDEFİ:

PERFORMANS GÖSTERGELERİ

PERFORMANS GÖSTERGESİ	Ölçü Birimi	2018	2019 Planlanan	2019 YS Gerç.Tah.	2020 Hedef	2021 Tahmin	2022 Tahmin
1-.....							

Göstergeye İlişkin Açıklama:

Hesaplama Yöntemi:

Verinin Kaynağı:

Sorumlu İdare:

PERFORMANS GÖSTERGESİ	Ölçü Birimi	2018	2019 Planlanan	2019 YS Gerç.Tah.	2020 Hedef	2021 Tahmin	2022 Tahmin
2-.....							

Göstergeye İlişkin Açıklama:

Hesaplama Yöntemi:

Verinin Kaynağı:

Sorumlu İdare:

ALT PROGRAM KAPSAMINDA YÜRÜTÜLECEK FAALİYET MALİYETLERİ

FAALİYETLER	2019 Bütçe	2019 Harcama	2020 Bütçe	2021 Tahmin	2022 Tahmin
Faaliyet 1 (Toplam)					
Faaliyet 1 (Bütçe İçi)					
Faaliyet 1 (Bütçe Dışı)					
Faaliyet 2 (Toplam)					
Faaliyet 2 (Bütçe İçi)					
Faaliyet 2 (Bütçe Dışı)					
ALT PROGRAM TOPLAMI					
Bütçe İçi					
Bütçe Dışı					

FAALİYETLERE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR:

Faaliyet 1 :

Faaliyet 2 :

Faaliyet 3 :

İdare performans bilgisi bölümünde genel olarak alt program performans bilgisi kapsamında üretilen bilgilere yer verilecektir. Bu bölümde öncelikle alt programın hangi program kapsamında yürütüldüğü açıklanacak, programın amacı ve anahtar göstergelerinin neler olduğu belirtilecektir. Program hakkında verilen kısa bilginin ardından alt programa yönelik performans bilgisi detaylı bir şekilde anlatılacaktır.

İdareler tarafından yürütülen her bir alt program için bu bölümün ayrı ayrı hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca alt program hedefi ve performans göstergelerinin oluşturulmasına ilişkin esaslar Rehberin ikinci bölümünde belirtilmiş olup bu esaslar çerçevesinde söz konusu performans bilgilerine yer verilmesi gerekmektedir. İdare Performans Bilgisi bölümünde performans göstergelerinin ölçü birimleri, gerçekleşme ve hedeflenen değerleri belirtilecek; gösterge açıklamaları, göstergenin hesaplanma yöntemi ve verinin kaynaklarına yer verilecektir. Bu kapsamda;

- Gösterge açıklamaları kısmında; gösterge ile neyin ölçülmek istendiği, göstergenin kapsamı, varsa hedef kitlesi, sağlayacağı faydalar, verilerinin temin edilme ve raporlama sıklığı ile bunu etkilemesi muhtemel koşullar,
- Göstergenin hesaplama yöntemi kısmında; gösterge değerinin belirlenmesinde hangi unsurların nasıl kullanıldığı, ölçümde kullanılan değişkenlerin neyi ifade ettiği,
- Verilerin kaynakları kısmında; gösterge değerinin hesaplanmasında kullanılacak verilerin nereden ve nasıl, hangi idare, kurum veya kuruluştan temin edileceği, açık ve anlaşılır bir şekilde, özet cümlelerle ifade edilecektir.

Alt program kapsamında yürütülecek faaliyetlere ilişkin ödenek ve harcama verileri aşağıda açıklamalarına yer verilen faaliyet maliyetleri tablosundan türetilecektir. Faaliyet maliyetleri tablosu yönetim ve destek programı ile program dışı giderlere ilişkin faaliyetler de dâhil olmak üzere her bir faaliyet için ayrı ayrı hazırlanacaktır.

Tablonun açıklamalar bölümünde faaliyetin yasal dayanağına yer verilecek, faaliyetin hedefe olan katkısı ifade edilecektir. Ayrıca faaliyet kapsamında yürütülecek iş, işlem ve süreçler kısaca anlatılacaktır.

Program bütçeye geçiş çalışmaları kapsamında 2020 – 2022 dönemi faaliyetlerine ilişkin ödenek verileri, faaliyetlerin maliyetlendirilmesi bölümünde anlatıldığı şekliyle varsayımsal olarak dağıtılan ödenekler kullanılarak oluşturulacaktır. Söz konusu döneme ilişkin ödenek

dağıtımının yapılmasının ardından aşağıdaki tabloda yer alan ödenek ve harcama verileri e-bütçe tarafından otomatik olarak üretilecektir.

Tablonun bütçe dışı kaynak bölümünde faaliyetler için döner sermaye bütçesinden, özel hesaplardan ve bunların dışındaki fon gibi diğer bütçe dışı kaynaklardan tahsis edilmesi öngörülen miktarlar ile yapılan harcamalara yer verilecektir.

FAALİYET MALİYETLERİ TABLOSU

İdare Adı
Program Adı
Alt Program Adı
Alt Program Hedefi
Faaliyet Adı
Açıklama

EKONOMİK KOD	2019 Bütçe	2019 Harcama	2020 Bütçe	2021 Tahmin	2022 Tahmin
<i>Personel Giderleri</i>					
<i>Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri</i>					
<i>Mal ve Hizmet Alım Giderleri</i>					
<i>Faiz Giderleri</i>					
<i>Cari Transferler</i>					
<i>Sermaye Giderleri</i>					
<i>Sermaye Transferleri</i>					
<i>Borç Verme</i>					
BÜTÇE İÇİ TOPLAM KAYNAK					
<i>Döner Sermaye</i>					
<i>Özel Hesap</i>					
<i>Diğer Bütçe Dışı Kaynak</i>					
BÜTÇE DIŞI TOPLAM KAYNAK					
FAALİYET MALİYETİ TOPLAMI					

Performans Programı Hazırlama Rehberinin “II- Performans Bilgileri” başlığı altındaki “D-İdarenin Toplam Kaynak İhtiyacı” bölümünde ise aşağıdaki tablolar kullanılacaktır.

Bu bölümde yer alan tablolar yukarıda anlatılan faaliyet maliyetleri tablosundan türetilen bilgileri içermektedir. Faaliyet maliyetleri tablosu her bir faaliyet için ayrı ayrı düzenleneceğinden bu bölümde yer alan tablolar e-bütçe tarafından otomatik olarak üretilecektir.

İlk olarak idarelerin performans programlarına ilişkin kaynak ihtiyacının program alt program ve faaliyetler itibarıyla gösterildiği “Faaliyetler Düzeyinde İdare Performans Programı Maliyeti” tablosuna yer verilecektir.

FAALİYETLER DÜZEYİNDE İDARE PERFORMANS PROGRAMI MALİYETİ TABLOSU

PROGRAM SINIFLANDIRMASI	2020			2021			2022		
	BÜTÇE İÇİ	BÜTÇE DIŞI	TOPLAM	BÜTÇE İÇİ	BÜTÇE DIŞI	TOPLAM	BÜTÇE İÇİ	BÜTÇE DIŞI	TOPLAM
PROGRAM 1									
Alt Program 1									
Faaliyet 1									
Faaliyet 2									
Alt Program 2									
Faaliyet 1									
PROGRAM 2									
Alt Program 1									
Faaliyet 1									
Faaliyet 2									
YÖNETİM VE DESTEK PROGRAMI									
Alt Program 1									
Faaliyet 1									
Faaliyet 2									
PROGRAMLAR TOPLAMI									
PROGRAM DIŞI GİDERLER									
Alt Program 1									
Faaliyet 1									
GENEL TOPLAM									

“D- İdarenin Toplam Kaynak İhtiyacı” bölümünde yer alacak ikinci tablo idare performans programlarının toplam maliyetinin ekonomik sınıflandırma düzeyinde gösterildiği tablo olacaktır. Bu tablo da aynı şekilde faaliyet maliyetleri tablosunda yer alan bilgilerden türetilen olup faaliyet maliyetleri tablosunun eksiksiz bir şekilde doldurulmasının ardından e-bütçe tarafından otomatik olarak üretilcektir.

EKONOMİK SINIFLANDIRMA DÜZEYİNDE İDARE PERFORMANS PROGRAMI MALİYETİ

EKONOMİK KOD	2020				2021				2022			
	HİZMET PROGRAMLARI TOPLAM	YÖNETİM VE DESTEK PROGRAMI	PROGRAM DIŞI GİDERLER	TOPLAM	HİZMET PROGRAMLARI TOPLAM	YÖNETİM VE DESTEK PROGRAMI	PROGRAM DIŞI GİDERLER	TOPLAM	HİZMET PROGRAMLARI TOPLAM	YÖNETİM VE DESTEK PROGRAMI	PROGRAM DIŞI GİDERLER	TOPLAM
Personel Giderleri												
Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri												
Mal ve Hizmet Alım Giderleri												
Faiz Giderleri												
Cari Transferler												
Sermaye Giderleri												
Sermaye Transferleri												
Borç Verme												
Yedek Ödenekler												
BÜTÇE İÇİ TOPLAM KAYNAK												
Döner Sermaye												
Özel Hesap												
Diğer Bütçe Dışı Kaynak												
BÜTÇE DIŞI TOPLAM KAYNAK												
GENEL TOPLAM												

“II- Performans Bilgileri” bölümünde yer alan “E- Diğer Hususlar” başlığı altında Ek- 8’de yer alan faaliyetlerden sorumlu harcama birimlerine ilişkin tablo ile Ek- 9’da yer alan performans göstergelerinin izlenmesi ve takibinden sorumlu birimlere ilişkin tablo yer alacaktır. *İlgili alt program performans göstergesinden birden çok harcama biriminin sorumlu olduğu hallerde, tabloda ağırlıklı olarak sorumlu birime yer verilecek olup sorumlu ilave birimler ise verinin kaynağı kısmında ayrıca belirtilebilecektir.* Performans Programı Hazırlama Rehberine göre “III- Ekler” bölümünde yer alan faaliyetlerden sorumlu harcama birimleri tablosu bu bölüme taşındığı için ayrıca ekler bölümünde söz konusu tabloya yer verilmeyecektir. “III- Ekler” bölümünde performans programlarına eklenmesi gerek görülen diğer tablo ve bilgilere yer verilecektir.

Program bütçeye geçiş çalışmaları kapsamında 2020 yılı performans programlarının

program bütçeye uygun şekilde hazırlanması için Performans Programı Hazırlama Rehberinde yer alan tablolar yerine yukarıda yer verilen tablolar kullanılacaktır. Dolayısıyla söz konusu tabloların ayrıca hazırlanmasına ihtiyaç bulunmamaktadır.

Diğer taraftan program sınıflandırması ve performans bilgisinin oluşturulmasında, hâlihazırda üretilen politika belgelerinden yararlanılmak ve benzer bilgi ve kavramlara yer verilmek suretiyle mevcut izleme ve değerlendirme süreçlerinin de devamlılığının sağlanması amaçlanmıştır. Buna ilave olarak önümüzdeki dönemde program performans bilgisinin izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili mevcut uygulamaları dikkate alan yeni bir sürecin belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda programların izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin hususlar ayrı bir rehberde düzenlenecek olup ilerleyen süreçte idarelerle paylaşılacaktır.

3.2.2. Yükseköğretim Kurumları Alt Programlarına İlişkin Performans Bilgisi

Yükseköğretim kurumları tarafından sunulan ürün ve hizmetler nihai amaçları ve nitelikleri itibarıyla benzerdir. Bu nedenle yükseköğretim kurumları arasında kıyaslama yapılabilmesi ve bütçe kararlarını destekleyici veri üretilebilmesinin sağlanması amacıyla bu Rehberde, yükseköğretim kurumları açısından diğer idarelerden farklı bir yaklaşım benimsenmiştir. *Program bütçe anlayışı* çerçevesinde hazırlanacak 2020 yılı idare performans programlarında yer alacak performans bilgisine ilişkin aşağıda yer verilen hususlar dikkate alınacaktır:

- İdare görüşleri de alınmak suretiyle YÖK ile yapılan görüşmeler neticesinde tüm yükseköğretim kurumları tarafından kullanılacak nitelikte program performans bilgisi oluşturulur.
- Her bir alt program için belirlenen hedefler e-bütçe sisteminde ilgili oldukları alt program düzeyinde tanımlanır. Alt program performans göstergeleri için de alt program düzeyinde gösterge listesi oluşturulur.
- Listede belirlenen göstergelerden tüm yükseköğretim kurumları için konsolide edilebilir olanların bir kısmı ayrıca YÖK tarafından sunulacak Program Gereğesinde yer alacaktır. Söz konusu göstergelere EK - 6'da yer verilmekte olup bu göstergelere ilişkin hedeflenen değer, verinin kaynağı, hesaplama yöntemi gibi diğer bilgilere ilişkin veri girişlerinin idareler tarafından e-bütçe sisteminde mutlaka yapılması gerekmektedir.

- Yükseköğretim kurumları kuruluş yılları, türleri, fiziki kapasiteleri, akademik ve idari personel sayısı, öğrenci sayısı, bütçe büyüklükleri ve benzeri hususlarda birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle listede yer alan göstergelerden, sadece yükseköğretim kurumlarının ve birimlerinin özellikleri gereği kullanımı mümkün olmayanlar (örneğin, eğitim bilimleri alanında akademik birimleri bulunmayanlar “eğitim bilimleri kontenjan doluluk oranı” göstergesini kullanmayacaktır) için e-bütçe sistemine veri girişi zorunluluğu bulunmamaktadır.

- Yükseköğretim kurumları kurumsal özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda e-bütçe sisteminde tanımlananların dışında, ilave alt program hedef ve göstergesi teklif edebilecektir. İlave hedef ve göstergelerin belirlenmesinde Rehberde belirtilen esaslara uyulacaktır.

Diğer taraftan yükseköğretim kurumlarının da programı yürüten idareler arasında yer aldığı “Araştırma, Geliştirme ve Yenilik” ile “Tedavi Edici Sağlık” programlarına ilişkin program gerekçeleri, koordinasyondan sorumlu idareler olan TÜBİTAK ve Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanacak ve sunulacak olup verilerin temini konusunda gerektiğinde YÖK ve yükseköğretim kurumlarıyla işbirliği yapılabilecektir.

3.3. Program Bütçeye Geçiş Süreci ve Sorumluluklar

Program bütçeye geçiş çalışmalarının aşamalı olarak tamamlanması öngörülmektedir. 2020 yılı idare performans programları program bütçeye uygun olarak hazırlanacak olup bu süreçte Başkanlığımız ve idareler tarafından birlikte belirlenen performans bilgisi kullanılacaktır. 2021 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi program sınıflandırmasını esas olarak hazırlanacak, TBMM’ye sunulacak, kanunlaşmasının ardından bütçe uygulama ve kesin hesap süreçleri bütçe kanununa uygun şekilde yürütülecektir.

Bu çerçevede program sınıflandırmasının oluşturulması ve performans bilgisinin belirlenmesine ilişkin sürecin aşağıda öngörülen adımlara göre gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

3.3.1. Program Sınıflandırması Belirleme Süreci

- Başkanlığımız tarafından merkezi yönetim kapsamındaki idarelerin taslak program – alt program – faaliyet sınıflandırması oluşturulur.
- Hazırlanan sınıflandırma resmi görüşlerini almak üzere kamu idareleriyle paylaşılır.
- İdarelerle taslak program sınıflandırmasına yönelik toplantı ve çalışmalar yapılır.

- İdarelerin görüşleri doğrultusunda hazırlanan program, alt program ve programların koordinasyonundan sorumlu idareler nihai hali verilmek üzere Cumhurbaşkanlığı makamının onayına sunulur.
- Nihai hali verilen program ve alt programlara ilişkin değişiklik talepleri EK – 1’de yer alan tablo, ilave program ve alt program teklifleri EK – 2’de yer alan tablo kullanılmak suretiyle ilgili Bakan imzalı resmi yazı ile Başkanlığımıza iletilecektir. Program ve alt programlara ilişkin belirleme Cumhurbaşkanlığı makamınca yapılacağından söz konusu taleplerin gerekçelerinin açık ve kapsamlı bir şekilde ortaya konması gerekmekte olup Başkanlığımızca yapılacak değerlendirmenin ardından gerekli görülmesi halinde söz konusu talepler Cumhurbaşkanlığı makamına sunulacaktır. Yükseköğretim kurumları bu yöndeki taleplerini Yükseköğretim Kurulu aracılığıyla *iletecektir*.
- İdareler, 2019 yılı bütçe ve harcama tertiplerinde yer alan ödenekleri e-bütçe sisteminde nihai hali verilen program-alt program-faaliyetlere (alt faaliyet düzeyinde) dağıtır. Ayrıca 2020 yılı Cumhurbaşkanı teklifi aşaması büyüklüklerinin belirlenmesinin ardından söz konusu aşamada yer alan ödenekler de varsayımsal olarak program – alt program – faaliyetlere dağıtılır.
- 2020 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ile birlikte dağıtım sonucu oluşturulan program – alt program – faaliyet ödenekleri bilgi amaçlı TBMM’ye gönderilecektir.

3.3.2. Program Bütçe - İdare Performans Programı İlişkisi

Program bütçeye geçiş çalışmaları kapsamında öncelikli olarak program performans bilgisinin program sınıflandırması yoluyla bütçe hazırlık sürecine entegre edilmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, program amaçları ve anahtar göstergeleri, alt program hedefleri ve performans göstergelerinin bütçe belgelerinde yer alması sağlanacaktır. Bu Rehberin 3.2. numaralı bölümünde program bütçe ile stratejik plan ve performans programları arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Bu kapsamda program gerekçesinin hazırlanmasına ilişkin süreç aşağıda belirtilmektedir:

- Başkanlığımız tarafından, üst politika belgeleri, idarelerin stratejik planları ve performans programlarından da yararlanılarak merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin taslak program amacı, anahtar göstergeleri ve alt program hedef ve performans göstergeleri oluşturulur.

- Hazırlanan program performans bilgisi resmi görüşlerini almak üzere kamu idareleriyle paylaşılır.
- İdarelerle taslak program performans bilgisine yönelik toplantı ve çalışmalar yapılır.
- Nihai hali verilen program performans bilgisi idareler itibarıyla e-bütçe sisteminde tanımlanır.
 - Tanımlanan performans bilgilerine ilişkin değişiklik talepleri EK - 3'te yer alan tablo kullanılarak resmi yazıyla Başkanlığımıza iletilecektir.
 - Alt program hedefi, anahtar göstergeler ile alt programlara yönelik belirlenen performans göstergelerine idareler tarafından ilave hedef ve gösterge talebinde bulunulabilir. Bu talepler e-bütçe sistemi üzerinden teklif edilir ve EK - 4'te yer alan tablo kullanılmak suretiyle resmi yazıyla Başkanlığımıza iletilir. İlave hedef ve gösterge talebinde bulunulurken e-bütçede tanımlı olan hedef ve göstergeler dikkate alınmalı, aynı anlam ve içeriğe sahip göstergeler farklı ifadelerle iletilmemelidir.
 - Program amacı, anahtar göstergeleri ve alt program hedef ve performans göstergeleri dışındaki açıklamalar, hedeflenen değer, verinin kaynağı, hesaplama yöntemi gibi diğer bilgiler idareler tarafından e-bütçe sistemine girilir.
 - Tek bir idare tarafından yürütülen programlar ile alt programların amaç ve hedeflerine ilişkin gösterge verileri program ve alt programı yürüten idare tarafından girilir.
 - Ortak programların anahtar göstergelerine ilişkin verilerin hangi idare tarafından girileceği programın koordinasyonundan sorumlu idare tarafından belirlenir.
 - Göstergelerin hedeflenen değerleri; idare teklifi, Cumhurbaşkanlığı Teklifi, nihai olmak üzere idareler tarafından üç aşamada belirlenecektir.

EKLER**Ek-1****PROGRAM - ALT PROGRAM DEĞİŞİKLİK TALEP FORMU**

MEVCUT HALİ	TALEP EDİLEN DEĞİŞİKLİK
PROGRAM ADI:	PROGRAM ADI:
PROGRAM KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN ALT PROGRAMLAR	PROGRAM KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN ALT PROGRAMLAR
ALT PROGRAM -1 ALT PROGRAM -2 ALT PROGRAM -3	ALT PROGRAM -1 ALT PROGRAM -2 ALT PROGRAM -3

DEĞİŞİKLİK TALEBİNİN GEREKÇESİ

.....

Ek-2**YENİ PROGRAM - ALT PROGRAM TALEP FORMU**

PROGRAM ADI:

PROGRAMI YÜRÜTEN İDARE/İDARELER:

PROGRAM SORUMLUSU:

PROGRAMIN AMACI

PROGRAMIN KAPSAMI

PROGRAM KAPSAMINDA YÜRÜTÜLECEK ALT PROGRAMLAR*ALT PROGRAM -1
ALT PROGRAM -2
ALT PROGRAM -3***TALEBİN GEREKÇESİ**

.....

Ek-3

PERFORMANS BİLGİSİ DEĞİŞİKLİK TALEP FORMU

MEVCUT HALİ	TALEP EDİLEN DEĞİŞİKLİK
PROGRAM ADI	PROGRAM ADI
PROGRAMIN AMACI : PROGRAMIN KAPSAMI: ANAHTAR GÖSTERGELER 1-..... 2-.....	PROGRAMIN AMACI : PROGRAMIN KAPSAMI: ANAHTAR GÖSTERGELER 1-..... 2-.....
ALT PROGRAM ADI	ALT PROGRAM ADI
ALT PROGRAM KAPSAMI ALT PROGRAM HEDEFİ: PERFORMANS GÖSTERGELERİ 1-..... 2-.....	ALT PROGRAM KAPSAMI ALT PROGRAM HEDEFİ: PERFORMANS GÖSTERGELERİ 1-..... 2-.....

DEĞİŞİKLİK TALEBİNİN GEREKÇESİ
.....

Ek-4

YENİ PERFORMANS BİLGİSİ TALEP FORMU

PROGRAM ADI
<p>PROGRAMIN AMACI :</p> <p>ANAHTAR GÖSTERGE :</p> <p>Göstergeye İlişkin Açıklama:</p> <p>Hesaplama Yöntemi:</p> <p>Verinin Kaynağı:</p> <p>Sorumlu İdare:</p>

ALT PROGRAM ADI
<p>ALT PROGRAM HEDEFİ:</p> <p>PERFORMANS GÖSTERGESİ :</p> <p>Göstergeye İlişkin Açıklama:</p> <p>Hesaplama Yöntemi:</p> <p>Verinin Kaynağı:</p> <p>Sorumlu İdare:</p>

TALEBİN GEREKÇESİ
<p>.....</p>

Ek-5

Yönetim ve Destek Programı Kapsamındaki Faaliyetler

Özel Kalem Hizmetleri: Üst yönetimin çalışma programının düzenlenmesi ile resmi ve özel yazışmalar, protokol, tören, ziyaret, davet, karşılama, ağırlama gibi hizmetlerin yürütülmesi amacıyla gerçekleştirilen iş, işlem ve süreçlere yönelik giderler bu faaliyet altında izlenecektir.

Strateji Geliştirme ve Mali Hizmetler: İdareler tarafından yürütülen ve idarelerin tüm programlarına hizmet eder nitelikte olan mali yönetim ve kontrole ilişkin iş, işlem ve süreçlere yönelik giderler bu faaliyet altında izlenecektir.

İnsan Kaynakları Yönetimine İlişkin Faaliyetler: İdarelerin personel planlamasının yapılması; personel atama, nakil, terfi, emeklilik ve benzeri özlük işlemlerinin yürütülmesi; insan kaynağı kapasitesinin artırılmasına yönelik eğitimlerin planlanması ve düzenlenmesi gibi iş, işlem ve süreçlere yönelik giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

Bilgi Teknolojilerine Yönelik Faaliyetler: İdarelerin bilgi işlem sistemlerinin işletilmesi ve geliştirilmesi ile teknolojik kapasitelerinin artırılmasına yönelik iş, işlem ve süreçlere ilişkin giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

İnşaat ve Yapı İşlerinin Yürütülmesi: Hazine adına kayıtlı olup idarelere tahsis edilen veya idareler adına kayıtlı olan taşınmazlara ilişkin her türlü yapım, kiralama, satım, işletme, bakım onarım ve benzeri iş, işlem ve süreçlerin yürütülmesine yönelik giderler bu faaliyet altında izlenecektir.

Engellilerin Erişebilirliğinin Sağlanması: 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun kapsamında engellilerin erişebilirliğinin sağlanması amacıyla yapılacak giderler bu faaliyet altında izlenecektir.

Genel Destek Hizmetleri: İdarelerin tüm programlarına hizmet eder nitelikte olan temizlik, güvenlik, aydınlatma, ısıtma, onarım, taşıma ve benzeri mal ve hizmetlerin temini; fiziki çalışma ortamlarının düzenlenmesi, genel evrak ve arşiv hizmetlerinin yürütülmesi, sivil savunma ve seferberlik hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi gibi iş, işlem ve süreçlere yönelik giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

Diğer Destek Hizmetleri: İdarelerin tüm programlarına hizmet etmekle birlikte yukarıda yer alan faaliyetler kapsamına girmeyen diğer destek hizmeti niteliğindeki iş, işlem ve süreçlere yönelik giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

İç Denetim: İdarelerin yönetim ve kontrol yapılarının risk analizleri doğrultusunda değerlendirilmesi, kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılıp kullanılmadığı hususunda incelemeler yapılması ve önerilerde bulunulması, harcamaların ve mali işlemlerin mevzuat ve üst politika belgelerine uygunluğu ile mali yönetim ve kontrol süreçlerinin denetlenmesi ve raporlanması gibi iş, işlem ve süreçlere yönelik giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

Teftiş, İnceleme ve Soruşturma: İdarelerin her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili teftiş, inceleme, soruşturma işlemlerinin yürütülmesi; idare amaçlarının ve görevlerinin daha iyi gerçekleştirilmesi; idarelerin mevzuat, plan ve programlara uygun çalışmasının temin edilmesi amacıyla gerekli tekliflerin hazırlanması ve üst yönetime sunulması gibi iş, işlem ve süreçlere yönelik giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

Hukuki Danışmanlık ve Muhakemat Hizmetleri: İdarelerin taraf olduğu adli ve idari davalarda, iç ve dış tahkim yargılamasında, icra işlemlerinde ve yargıya intikal eden diğer her türlü hukuki uyuşmazlıklarda temsil edilmesi; idarelerce hizmet satın alma yoluyla temsil ettirilecek dava ve icra takipleri ve tahkim ile ilgili işlemlerin koordine edilmesi, izlenmesi ve denetlenmesi; idare hizmetlerine ilişkin mevzuat, sözleşme, şartname ve uyuşmazlıklar ile ilgili hukuki mütalaa bildirilmesi; idarenin amaçlarının daha iyi gerçekleştirilmesi, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmalarının temin edilmesi amacıyla gerekli hukuki tekliflerin hazırlanması gibi iş, işlem ve süreçlere yönelik giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

Kamuoyu İlişkilerinin Yürütülmesi: İdarelerin basın ve halkla ilişkiler faaliyetlerinin planlanması ve yürütülmesi; 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre yapılacak bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru bir şekilde sonuçlandırılması amacıyla gerekli tedbirlerin alınması gibi iş, işlem ve süreçlere yönelik giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

Kurumsal Uluslararası İşbirliği Faaliyetleri: İdarelerin görev, yetki, sorumluluk ve faaliyet alanına giren konularda Avrupa Birliği, diğer uluslararası kuruluşlar ve ülkelerle ilişkilerinin yürütülmesi ve bu konuda koordinasyonun sağlanmasına ilişkin iş, işlem ve süreçlere yönelik giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

Diğer Teftiş, Denetim ve Danışmanlık Hizmetleri: İdarelerin tüm programlarına hizmet etmekle birlikte yukarıda yer alan faaliyetler kapsamına girmeyen diğer teftiş, denetim danışmanlık hizmeti niteliğindeki iş, işlem ve süreçlere yönelik giderleri bu faaliyet altında izlenecektir.

Ek-6

“YÜKSEKÖĞRETİM HİZMETLERİ PROGRAMI” PROGRAM GEREKÇESİNDE YER ALACAK GÖSTERGE LİSTESİ

Programın Anahtar Göstergeleri

- 1- Yükseköğretimde okullaşma oranı
- 2- Yükseköğretim kontenjan doluluk oranı
- 3- Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı
- 4- Yükseköğretim mezunlarının işgücüne katılım oranı

Önlisans Eğitimi, Lisans Eğitimi ve Lisansüstü Eğitim

- 1- Doktora eğitimini tamamlayanların sayısı
- 2- Uluslararası kuruluşlarla ortak uygulanan eğitim programı sayısı
- 3- Yabancı uyruklu öğrenci sayısı
- 4- Yabancı dilde eğitim veren program sayısı
- 5- Öğretim elemanı ve öğrenci değişim programlarına katılanların sayısı

Öğretim Elemanlarının Mesleki Gelişimi

- 1- SCI, SCI expanded, SSCI ve AHCI kapsamındaki dergilerde öğretim elemanı başına düşen yayın sayısı
- 2- YÖK tarafından öncelikli alanlarda sağlanan burslardan yararlanan doktora öğrencisi sayısı

Yükseköğretimde Öğrenci Yaşamı

- 1- Barınma hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısı
- 2- Beslenme hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısı
- 3- Sosyal, kültürel ve sportif faaliyet sayısı

Yükseköğretim Sisteminin Planlanması ve Koordinasyonu

- 1- OSB’lerde kurulan MYO’larda desteklenen öğrenci sayısı
- 2- YÖK burslarından yararlanan akademisyen sayısı

Yükseköğretimde Kalite Güvence Sistemi

- 1- İç değerlendirme raporu incelenen yükseköğretim kurumu sayısı
- 2- Dış değerlendirmesi yapılan yükseköğretim kurumu sayısı

Ek-7

GÖSTERGE TÜRLERİ

SONUÇ GÖSTERGELERİ

Kamu idarelerinin belirli ürün veya hizmetlerinin toplum üzerindeki beklenen etkilerini veya neticelerini ölçen göstergelerdir.	<ul style="list-style-type: none">• Trafik kazalarında ölüm oranı• Tahıl ürünlerinde kendine yeterli oranı• Mezun olan öğrencilerin üç yıl içinde eğitim gördüğü alanla ilgili işe girme oranı
---	--

ÇIKTI GÖSTERGELERİ

Kamu idarelerince belirli bir miktar girdi kullanılarak üretilen ürün ve hizmetleri nicel olarak ölçmek amacıyla kullanılan göstergelerdir.	<ul style="list-style-type: none">• Desteklenen ar-ge projesi sayısı• UNESCO listesine kaydedilen tarihi ve kültürel varlık sayısı• Organik tarım yapılan üretim alanı
---	--

GİRDİ GÖSTERGELERİ

Mal ve hizmetlerin üretim sürecinde kullanılan her türlü beşeri, fiziki ve mali kaynakların miktar, maliyet, sayı olarak ölçülmesinde kullanılan göstergelerdir.	<ul style="list-style-type: none">• Öğrenci sayısı• Hizmet binası kapalı alan• Öğretim elemanı sayısı
--	---

ETKİLİLİK GÖSTERGELERİ

Etkililik, ürün ve hizmetler ile faaliyetlerin beklenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığının değerlendirilmesinde kullanılan bir ölçüttür. Çıktılar ve sonuçlar arasındaki ilişkiyle ölçülür.	<ul style="list-style-type: none">• Belirli bir zaman süresi içinde hizmet sunulan müşterilerin memnuniyet oranı• Gözden geçirilen hatasız ödemelerin oranı• Tedavi sonrası aynı şikâyetle yeniden başvuru oranı• Ham petrol üretiminin tüketimi karşılama oranı• Kızamık aşısı olanların kızamıktan kurtulanlara oranı
--	---

EKONOMİKLİK GÖSTERGELERİ

Ekonomiklik, çıktılarının üretilmesinde kullanılan kaynakları, bunların maliyetleri ile ilişkilendiren bir ölçüttür. Gerekli girdiler için en uygun fiyatın ödenip ödenmediğine ilişkin bilgi sağlar.	<ul style="list-style-type: none">• Belirli bir tedavi için kullanılan ilaçların maliyeti• Km. başına yol bakım ve onarım maliyeti
---	---

VERİMLİLİK GÖSTERGELERİ

Verimlilik, kamu idarelerince sunulan ürün ve hizmetler ile kullanılan fiziki nitelikteki girdilerin karşılaştırılmasında kullanılır. Girdiler ve çıktılar arasındaki ilişkiyle ölçülür.	<ul style="list-style-type: none">• Tedavi edilen hasta başına maliyet• Öğretim üyesi başına ders yükü• Orman varlığının ülke toplam alanına oranı
--	--

Ek-8

FAALİYETLERDEN SORUMLU HARCAMA BİRİMLERİ

İdare Adı

Yıl

PROGRAM	ALT PROGRAM	FAALİYET	SORUMLU HARCAMA BİRİMİ
.....
	
	
.....
	
.....
	

Ek-9

PERFORMANS GÖSTERGELERİNİN İZLENMESİNDEN SORUMLU BİRİMLER

İdare Adı

PROGRAM	ALT PROGRAM	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	SORUMLU BİRİM
.....
	
	
.....
	
.....
	

www.sbb.gov.tr

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI
Bütçe Genel Müdürlüğü

Necatibey Cad. No: 110/A
06570 Yücetepe - ANKARA